...ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

№ 238 (13588)

1971 оной октябрийн 7, четверг

Сэн 2 мүнгэн

...СС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

ОКТЯБРИИН ХУБИСХАЛАЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ 54

...РААЛЬНАА БЭЕЛҮҮЛХЭБДИ

...үрэй аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой 1-дэхи ...ениие эрхилэгшэ Кирилл Фролович ТКАЧЁВ хөөрэнэ

...ажал хэжэ ябахадаа, ...мүсалгатайгаар хан... хүдэлмэришэ хүнэй ...да болоно. Колхознай ...олон һалбаритай ...нэгэн юм. Тиимэһээ ...шүүн бүхэнэй даажа ...һайн шанартай... хэрэгтэ бүхы анха... ...үүлха гэжэ оролдо... ...делениин ажалшад ...партиин XXIV съездын ...хэбэринүүдые бодото ...үүлхын, юһэдэхи та... ...үүшын оной түсэб ...урид дүүргэхэ ...хүдэлмэрилжэ байна.

...тарян ажал эр..., хони, үхэр мал ...юм. Малшаднай энэ ...амжалтатайгаар ...бүхы хүсөөрөө тэм.... Отделени жэлэй ...1000 центнер ...түсэбтэй юм. Мүнөө ...центнер тушаагдаад ...сагта 600 эрье хо... гахайнууд гүрэндэ ...юм. Тингэбэл ха... ...сум дүүргэхэ ...нооһо хайшал... ...96 процент дүүр...

...ехэ дутагдал болоно. ...саашадаа энэ гээг... ...аргатай. Тэдэнэр ...ногоондо хонидоо ...үүлжэ шадаа. Тиш... ...ехэ хонидоо искусст... ...саг болзортонь үрэ.... Ахалагша хони... Кузьмич Иванов тех... ...өөрөө хүдэ... Кузьмич 7 жэлэй тур... ...хүдэлжэ га... Иванов даажа абаһан ...жэлдэ хурь... ...ехэ нооһо хайшалдаг

...искусственна аргаар ...хэрэгтэ колхозой ...врач Геннадий Цырен... ...анхарал табижа. ...хүдэлмэриие ...дүүргэжэ шадаа. ...намарай хөнгор ...хаража байһан хони... ...узуурта адуулжа. ...байна. Ерэхэ ...январь-февраль һара... ...хараалнабди. ...үбэлжэлгэдэ ехэ анха...

ралаа хандуулжа, байрануудынь заһагдажа бэлэн болоо тооной. Хонидоймнай байранууд шэнэ. 125 бүрүү, хашарагуудай байха дал, гахайн байра шэнээр баригдажа. һая ашаглалгада үгтөө. Үбэлэй янгинама хүйтэндэ малаа дулаан байрада байлгаха гээшэ тон шухала гэжэ малшан бүхэн һайн мэдэнэ.

Ерэхэ үбэлжэлгэдэ хаража байһан малаа гээлтэ хоролтодо оруулангүй, һайнаар ондо оруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ арга боломжо манда бии. Отделениимнай хүдэлмэрилэгшэд эдэ бүхы малда 4425 центнер һайн шанартай үбһэ бэлэдхэжэ абаа. Мүн энэ жэлдэ тариана һолоомон элбэг. Талха тарианай зүйл малда хүсэд хүрэхөөр үгэхэ аргатайбди.

Эдэ үдэрнүүдтэ таряа хуряалга ажахыдамнай түлэг ябажа байнхай. Оролдосотой ажалай хүсөөр ургуулһан ороохо таряагаа саг болзортонь, һайн шанартайгаар хуряажа абаха зорилготойгоор механизаторнуудай үдэр һүниие мэдэнгүй гэхээр ажаллана.

Энэ намар сэлмэг, нарата үдэрөөр хомор байжа, ургаса хуряалгада нилээд һаад ушаруулна. Теэд ажалшаднай улам эмхитэйгээр хүдэлжэ, энэ бэрхэшээлые дабан гаража, ургасаяа урагшатайгаар ябуулхые оролдоно.

Отделенидээ 1200 гектарта орооһо тариһан байнабди. Мүнөө таряагаа бултыень унагаажа, 1100 гектар тарианай баал суглуулан сохижо, ажахын тоогто 22511 центнер орооһо тариан оруулагдаа. Эндэмнай дүй дүршэл ехэтэй механизаторнууд Жамбал Цыбикмитов, Николай Болдырев, Василий Шкедов, Василий Федоров болон бусад халаанайнгаа нормые 140—150 процент дүүргэнэ. Булагай тарялангай баалнуудые суглуулжа дүүргээд, тэдэнэр Норжомын полидо хүдэлжэ байнхай. Сэлмэг нарата үдэрнүүдэй тогтомсоор колхозойнгоо 26 комбайнуудые үдэр һүнигүй хүдэлгэжэ, таряа хуряалгаяа октябриин 5-да дүүргэхэбди.

Хуряагдаһан тарианай поли дээрэхи һолоомо суглуулха хүдэлмэри ябуулагдана. Мүнөө үедэ 300 гаран гектарай һолоомон обоологдонхой. «Беларусь» тракторта тодхогдоһон һүри хаяха оньһон түхеэрэлгэдэ механизатор Ястребов өөрынгөө нухэртээ хүдэлнэ. Түрүүшын саһанай оромсоор обоологдоһон һолоомоёо тракторнуудаар татажа, фермэ, гүүртэнүүдтэ дүтэлүүлжэ үгэхэбди.

Энэ жэлдэ тарианай ургаса хэзээ хэзээнэйхиһээ һайн. Гектар бүриһөө дунда зэргээр 22 центнер орооһон хуряагдана. Ажахымнай гүрэнэй амбаарта түсэбһөө гадуур 2 мянган центнер орооһо тушааба.

Ажалай шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэб, социалис уялганууд амжалтатайгаар бэелүүлэгдэхэнь лабтай.

Д. ХУБИТУЕВ
бэшэжэ абаба.

ЗОРИГЖОЛ

«Социалис мүрысөө эмхидхэлгые саашаданъ һайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолой гараһанай һүүлээр ороной үнгэтэ металлургиин түрүү предприятинуудай нэгэн болоһон Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай үйлэдбэриин участогууд болон цехүүдтэ социалис мүрысөөн шэнэ хүсэтэйгөөр дэлгэрээ. Энэ мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ энергетигүүд ябана. Тэдэнэр партиингаа ЦК-гай тогтоолой харюуда 1971 оной үлөөшэ һарануудта дээшэлүүлэгдэһэн социалис шэнэ уялгануудые абаба.

Шэнэ уялгын ёһоор шулуу нүүрһэ малтан абалга 10 процентээр, электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгэ 3 процентээр дээшэлхэ байна. Шулуу нүүрһэ малтан абалга дээрэ ажалай бүтээсэ 15 процентээр, ЦЭС-тэ 5 процентээр дээшэлхэ зэргэтэй. Тиихэдэ нүүрһэ малтан абалга, зөөлгэдэ хэгдэхэ гаргаша 51 мянган түхэригөөр, электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгэдэ — 32 мянган түхэригөөр бага болохо байна.

Электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилэгшэд абаһан шэнэ социалис уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхэнь лабтай. Тэдэнэй үүсхэһэн мүрысөөндэ комбинадай бусад цехүүдэйхид эдэбхитэйгээр оролсобо.

ДОНЕЦКЭ ОБЛАСТЬ. «Красноармейскуголь» комбинадай «Украина» гэжэ шахтын Комуунист И. Аксеновой хүтэлбэрилдэг бригада мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлжэ ябана.

Зураг дээрэ (зүүн гарһаа): наада таладанъ—Павел Руденский, бригадир Иван Аксенов, Николай Осторожный гэгшэд харуулагдана.

ТАСС-ай фотохронико.

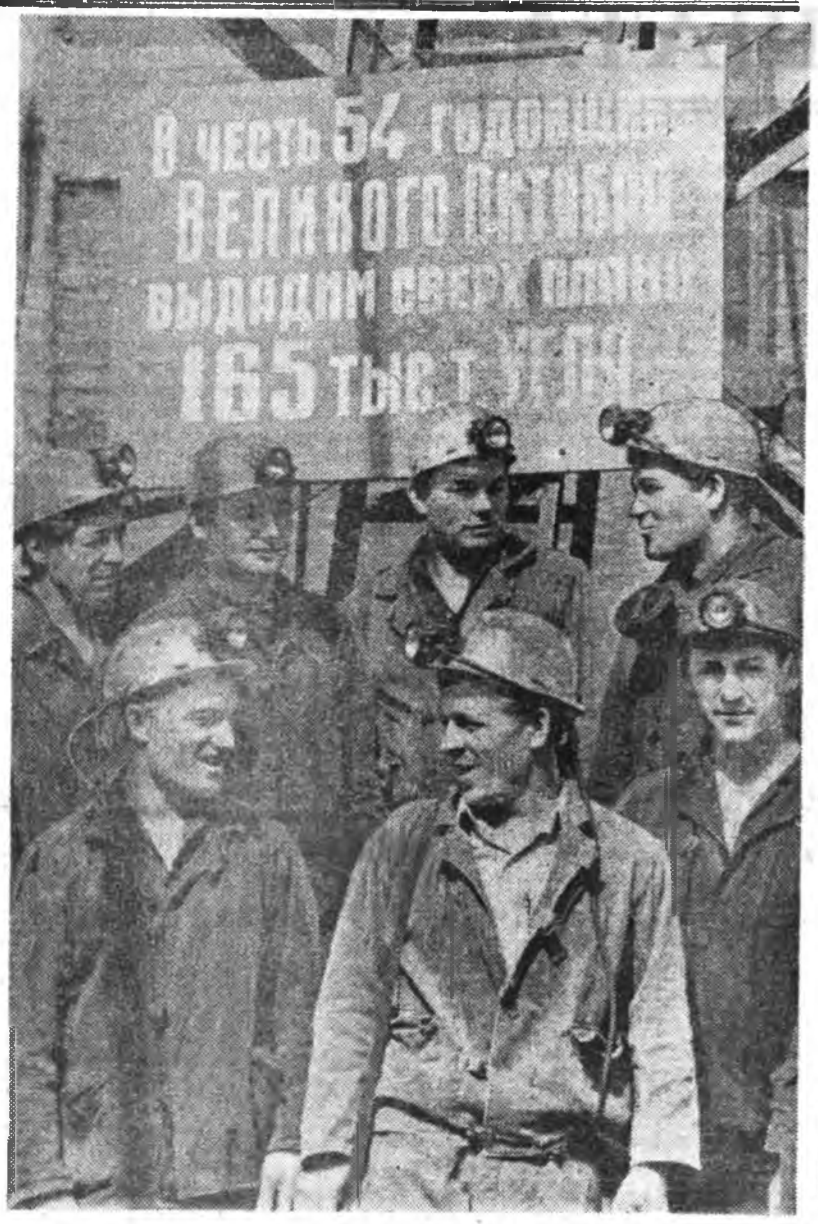

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА ТАРЯА ХУРЯАЛГА, ХАРТААБХА МАЛТАЛГА БОЛОН НАМАРАЙ ПААР ХАХАЛАЛГЫН ЯМАРААР ЯБАЖА БАЙҺАН ТУХАЙ

1971 ОНОЙ ОКТЯБРИИН 4-нэй МЭДЭЭН

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	тарианай бүхыдөө хадагдаһаниинь	тэрээнһээ хуряагдажа абтаһаниинь	хартаабхын малтагдаһаниинь	Намарай паарай хахалагдаһаниинь
Кабанскын	93	94	94	65
Мухар-Шэбэрэй	91	68	100	60
Загарайн	90	88	95	38
Хэжэнгын	88	94	96	34
Бэшүүрэй	87	89	93	49
Түнхэнэй	87	90	93	49
Улаан-Үдын	85	88	89	37
Прибайкалиин	83	94	72	70
Захааминай	81	66	100	66
Сэлэнгын	79	72	72	23
Хорниин	78	92	100	37
Зэдын	75	59	19	41
Хяагтын	75	72	92	62
Яруунын	61	62	53	37
Хойто-Байгалай	59	98	100	14
Баргажанай	48	91	97	32
Хурамхаанай	42	83	77	37
Баунтын	22	100	14	—
Республика бүхыдөө	79	82	90	50

КПСС-эй обкомдо

ҺАНАМЖА, ДУРАДХАЛНУУДАА АНДАЛДАБА

КПСС-эй XXIV съездын баталан абаһан шиидхэбэринүүд соо партийна организацинуудта захиргаанай ажал хүдэлмэриие хинаха эрхээ бүрин хэрэглэхэ тухайнь онсолон заагдаһан байна. Мүнөө республикын колхоз, совхозуудай, промышленна предприятинууд болон бэшэшье эмхи зургаануудай партийна организацинуудта захиргаанай болон бүхы коллективэйнгээ ажалые хинан хараха, зүб харгыгаар залан шэглүүлхэ комиссинууд эмхидхэгдэжэ байнхай.

Һаяхан КПСС-эй обкомдо республикымнай зарим аймагуудай болон Улаан-Үдэ городой партийна эхин организацинуудай секретарьнар, КПСС-эй райкомой хүдэлмэрилэгшэд сугларжа, дээрэ дурсагдаһан асуудалаар хэн юу хэжэ байһанаа, хэн ямар хэмжээнүүдые хараалһанаа, хаана ямар дутагдалнуудай ушардаг тухай хэлсэһэн, һаналаа андалдаһан байна.

Энэ суглаае КПСС-эй обкомой партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин таһагые даагша А. Б. Бардонов нээбэ. Суглаанда хабаадаһан Зүүн Сибириин культурын институдай партбюрогой секретарь Д. Ж. Жалсабон, городской больницын партийна эхин организациин секретарь А. Д. Абашеева, Буряадай хүдөө ажахын институдай парткомой секретариин орлогшо В. А. Шабаев, КПСС-эй Советскэ райкомой секретарь Т. Н. Санжиева, Зүүн Сибириин технологическа институдай парткомой секретарь В. П. Конечных, Буряадай хүдөө ажахын техникумэй партийна организациин секретарь Б. Н. Николаев, 20-дохи һургуулиин партбюрогой секретарь В. К. Афанасьева, долоодохи барилгахабсаралгын управлениин партийна организациин секретарь Н. М. Чечётка, судна бүтээлгын заводой парткомой секретарь Е. Н. Корягина, КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райкомой секретарь Ф. И. Унагаев, 35-дахи һургуулиин партбюрогой секретарь А. В. Ложко, КПСС-эй Октябрьска райкомой партийно-эмхидхэлэй таһагые даагша З. М. Данилина болон бусад һонирхолтой дурадхал, һанамжануудаа сугларагшадай анхаралда табяа.

Суглаанай түгэсхэлдэ КПСС-эй обкомой һургуулиин таһагые даагша Л. Я. Похосоев, партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин таһагые даагша А. Б. Бардонов гэгшэд үгэ хэлээ.

САГААН ЭДЕЭНЭЙ ЭЗЭД

Совхозой һү һаалиин 4 гүүртэдэ 766 үнеэд бии. Тэдэниие 39 һаалишад харууһалжа байдаг. Ажахын һаалишад абаһан уялгаяа ямараар дүүргэжэ байнаб гээд хаража үзэе. Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ ажахын малшад 16840 центнер һү һааха түсэбтэй һаа, һаянай мэдээгээр эндэ 13800 центнер һүн һаагдаа. Малшад 3 кварталай түсэбһөө гадуур 1400 центнер һү һааба.

Ехэ-Цагаанай һаалиин гүүртын коллектив юһэ һарын түсэбһөө гадуур 700 гаран центнер, Вершинскэ үүлтэртэ малай фермынхид — 550 центнер һү һаажа абаба. Энэ фермын малшад һү һаалгаар жэлэйнгээ түсэб сентябрь һара соо дүүргэхэ зорилготой. Социалис Ажалай Герой Н. Л. Тадвашкина, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Д. Д. Данзанова гэгшэд һү һаалгаар дэлгэрһэн социалис мүрысөөе толгойлно. Эндэ шадабаритай бэрхэ һаалишад олон юм. Жэшээлбэл, А. Аюшеева, М. Дашижапова, Б. Нимаева, Р. Раднажапова болон бусад 9 һарын түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө ехэхэн хубита оруулһан байна.

Ехэ һү һаахын хажуугаар үнеэдые искусственна аргаар урэжүүлхэ хүдэлмэри алгадгүй ябуулагдана. Үбэлжэлгэдөө, түл абалгадаа бэлдэнэ. Мүнөө үедэ 607 үнеэд искусственна аргаар урэжүүлэгдэнхэй.

Ажахын һаалишад Коммунис партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ, жэлэй түсэб болзорһоо урид дүүргэхэ гэжэ үсэд шангаар ажаллажа байна.

В. САМБУЕВ.
Сэлэнгын аймаг.

Загарайн аймагта

...Н ҮРЭҺЭН—БАЯН ...АСЫН ҮНДЭҺЭН

...аймагай XXI партсъез... ...тэ колхозой ажалшад ...алгала октябриин 8-да ...зорилготой ажаллажа ...ын тариалан дээрэ 16 ...үдэр һүнигүй хүдэлнэ. ...энэй ёһоор, манай ...нууд 2430 гектарай ...уулан сохёод байна. ...баалнуудые суг... ...30 гектарай тариан сэхэ ...юм. Энэ шухала ажалаа ...нь дүүргэжэ, хүдөө ...һайндэрые амжалта... ...таха зорилготой юм. ...гүрэндэ орооһо та... ...түсэбөө нэрэтэй ...дүүргэжэ шадаа. Та... ...түсэбһөө гадуур 1500 ...орооһо тушааба. Мүн ...хойто жэлдэ таригда...

ха хүрэнгын орооһо сэбэрлэхэ хүдэлмэриие эмхи гуримтайгаар ябуулжа байна. Мүнөө үедэ колхоздомнай 2600 центнер шэниисэ, 400 центнер обёос, 40 центнер гэршүүхэ сэбэрлэжэ, амбаар, складуудта хадагалаад байна. Хүрэнгын орооһо сэбэрлэхэ хүдэлмэри түлэг дундаа ябана.

Намарай паар хахалалгада 5 трактор үдэр һүнигүй хүдэлжэ байна. Эндэ 702 гектар хахалагдаад байна. Тарла хуряалгаяа саг болзортоо һайн шанартайгаар дүүргэхэ гэһэн уряа доро механизаторнуудай эршэтэйгээр хүдэлжэ байна.

А. БЕРЕЗКИН,
XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой главна агроном.

...РЭХЭ ЖЭЛЭЙ ТООСООГООР

...аймагай Карл Марк... ...тэ колхозой һаалишад ...бриин хорёодоор 4250 ...һайн шанартай һү ту... ...гүрэндэ һү худал... ...түсэб амжалтатайгаар ... Мүнөө үедэ ажахын ...дэхи табан жэлэй ...жэлэй түсэбөөр хүдэлжэ ...малаа һайнаар эмхид... ...социалис мүрысөө үргэ... ...ашаар ажа... ...амжалта туй... ...Максаровагай хү...

тэлбэрилдэг гүүртын һаалишад энэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулһан байна. Жэшээлбэл, һаалишад Ц. Бадмаева, Г. Раднаева, Д. Бадмаева, В. Аюшеева, Е. Никитина болон бусадай нэрэнүүдые онсо тэмдэглэмээр. Ехэ һү һааха хэрэгтэ гүүртын мал адуулагшад Дампил Раднаев, Степан Никитин гэгшэд оролдосотойгоор ажаллажа, хаража байһан малаа һайнаар адуулһанай ашань мүн эндэ элирэн гаража ерээ.

Г. СОКЫРЕВ.

СОВЕТ ПАРТИЙНО-ПРАВИТЕЛЬСТВЕННА ДЕЛЕГАЦИ ДРВ-дэ

ХАНОЙ. (ТАСС). Вьетнам-совет хани барисаанай бүлгэмэй делегаци КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный түрүүтэй Совет партийно-правительственна делегацитай октябриин 5-да уулзаа.

Эндэ болоһон хөөрэлдөөндэ К. Т. Мазуров, К. Ф. Катушев болон бусад совет айлшад хабаадаба.

Совет арад вьетнам арадые хүндэлэлгын, таларxалгын эгээн гүн гүнзэгы мэдэрэлээр нэбтэрэнхэй юм гэжэ Н. В. Подгорный тэмдэглээ. Үнэндөө манай ороной бүхы гражданинууд совет-вьетнам хани барисаанай бүлгэмэй ажал ябуулгада хабаадана. Совет хүнүүд вьетнам аха дүүнэртээ һанал нэгэтэй байдаг, США-гай эзэрхэг түримхэй ябуулгые усадхан зайсуулха, Эхэ ороноо хамгаалха, социалис байгуулалтын зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэнь али бүхы туһа хүргэдэг.

Совет партийно-правительственна делегациин толгойлогшо вьетнам ба совет арадуудай хоорондын үргэн хани холбоое бэхижүүлхэ зорилготой вьетнам-совет хани барисаанай бүлгэмэй ажал ябуулгаданъ амжалта хүсэбэ.

Уулзалга тон халуун, үнэн зүрхэнэй оршон байдалда үнгэрөө.

ХАНОЙ. (ТАСС). Октябриин 5-да ДРВ-гэй ниислэлдэхи Президентын ордон соо совет-вьетнам хөөрэлдөөнүүд дүүрэбэ.

Эдэ хөөрэлдөөнүүдтэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо К. Т. Мазуров, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, Совет партийно-правительственна делегациин бүридэлдэ орожо ошоһон бусад партийна, гүрэнэй ажал ябуулагшад хабаадаба.

Вьетнамай талаһаа тус хөөрэлдөөнүүдтэ Вьетнамай Ажалшадай партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Ле Зуан, ПТВ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ДРВ-гэй правительствын Премьер-Министр Фам Ван Донг, мүн ПТВ-гэй ба ДРВ-гэй бусад хүтэлбэрилэгшэд хабаадаа.

Хөөрэлдөөнүүд КПСС болон ПТВ-гэй, СССР ба ДРВ-гэй правительствануудай хоорондын харилсаануудта тааруугаар, хани ёһоной оршон байдалда үнгэрбэ. Зүбшэн хэлсэгдэһэн бүхы асуудалнуудаар хоёр талын адли хараа бодолтой, үгээ ойлголсодог байһые эдэ хөөрэлдөөнүүд дахинаа гэршэлэн баталаа.

АЛЖИР. (ТАСС). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин алжир арадай сүлөөтэ, бэеэ даадаг байдалтай болохын түлөө тэмсэһээр унаһан баатарнуудай хүүр дээрэ октябриин 5-да венок табяа.

Веногой лентэ дээрэ: «Алжирай революциин баатарнуудта. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэһээ» гэжэород, араб хэлэнүүд дээрэ бэшэгдэнхэй.

Эль-Алиин хүүрэй газарта Арадай национальна армиин гвардейцүүд болон солдадуудай хүндэлэлэй харуул жагсаагдаба. Горнистнууд «Тэмсэн унагшадта дурасхаал» гэһэн гимн дуулаа.

А. Н. Косыгиниие үдэшэжэ ябалсаһан хүнүүд, тэрэшэлэн Революционно соведэй гэшүүн, гүрэнэй министр Ш. Белькасем, промышленностиин ба энергетикын министр Б. Абдессалам болон бусад тушаалтад венок табилгын ёһололдо байлсаа.

А. Н. КОСЫГИН АЛЖИРТА

АЛЖИР. (ТАСС). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, Алжирай Арадай-Демократическа Республикын Революционно соведэй Түрүүлэгшэ, Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Хуари Бумедьен хани ёһоной оршон байдалда хөөрэлдэжэ эхилээ.

Хоёр талые һонирхуулдаг улас хоорондын олохон асуудалнуудаар, тэрэ тоодо Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал тухай асуудалаар һанал бодолоо зүбшэн хэлсэбэ.

Хөөрэлдөөнүүд үргэлжэлүүлэгдэхэ.

АЛЖИР. (ТАСС). АНДР-эй Революционно соведэй Түрүүлэгшэ, Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Хуари Бумедьен СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай хүндэлэлдэ зорюулжа, октябриин 5-най үдэшэ Арадай ордон соо обед эмхидхээ.

А. Н. Косыгин, тэрэниие үдэшэжэ ябалсаһан тушаалтад, тэрэшэлэн СССР-һээ АНДР-тэ байдаг элшэн сайд С. С. Грузинов обедтэ хабаадаба.

Алжирай талаһаа Революционно соведэй гэшүүд, министрнүүд, Арадай национальна армиин дээдэ тушаалтад, ниитын ажал ябуулагшад обедтэ байлсаа.

АНДР-тэ байдаг дипломатическа түлөөлэлгэтэ эмхинүүдэй толгойлогшонор айлшадай дунда бии байба.

Хани ёһоной оршон байдалда үнгэрһэн обедэй үедэ Х. Бумедьен, А. Н. Косыгин үгэнүүдые хэлээ.

МҮРДЭЛГЭ, ХЮДАЛГА БОЛЮУЛХА ЭРИЛТЭ ТАБИНА

С. М. Кировэй нэрэмжэтэ электрическэ машина бүтээдэг «Динамо» гэжэ московско заводто октябриин 5-да митинг болоо. Энээндэ хабаадагшад Зүүн Пакистандахи хёморооной улам һүжэржэ байһантай дашарамдуулан ехээр һанаагаа зобожо байһанаа элирхэйлэн мэдүүлбэд.

Нэгэ һаналтайгаар баталан абаһан шиидхэбэри соонь иигэжэ хэлэгдэнэ: «Пакистанай засагаархидай ябуулгыень Зүүн Пакистанай хүн зоной хуулита эрхэ бүдүүлигээр эбдэһэн ябадал гэжэ сэгнэнэбди».

Митингдэ хабаадагшад Зүүн Пакистанай хүн зониие олоорнь мүрдэхэ, хюдаха ябадал болюулха, хашагдан зугадагшадай нютаг орондоо дары бусаха арга олгохо эрилтэ табина.

(ТАСС).

ГДР-эй Арадай палатын уряалаар

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Украинын КП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь П. Е. Шелест түрүүтэй СССР-эй Верховно Соведэй делегаци албанай хэрэгээр айлшалхын тула Германиин Демократическа Республикын Арадай палатын уряалаар Берлин октябриин 5-да ошоо.

(ТАСС).

ИНДИИН КОММУНИСТНУУДАЙ ЕХЭ ХУРАЛДААНҺАА

КОЧИН. (ТАСС-ай тусхай корр.). КПСС-эй делегациин толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн Д. А. Кунаев Индиин Коммунис партиин IX съездын заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, империализмда эсэргүү, оронойнгоо үмэнэхи орёо зорилгонуудые шиидхэхын түлөө, ажалшадай шухалын шухала хэрэгэй түлөө тэмсэлдэ Индиин Компартиин ехэ үүргэ дүүргэдэгые тэмдэглэбэ.

— Индиин Компарти орёо оршон байдалда хүдэлмэрилхэ ушартай болоно. Нэгэ талаһаа, баруунай үзэл баримталдаг партинуудай, шажанай-общинна хархис эмхинүүдтэй, нүгөө талаһаа—зүүнэй үзэл баримталдаг элдэб эсын бүлэглэлнүүдтэй тэмсэнэ. Ниитэ демократическа эрилтэнүүдэй түлөө, социализмын түлөө тэмсэлдэ үргэн олон арад зониие нэгэдхэхэ хабашадалтай, социальна түрүү хараа бодолто политикын түлөө коммунистнуудай ба бүхы ажалшадай хамтын тэмсэлые марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури табигшад тон шухалада тоолодог байһан юм,—гэжэ Д. А. Кунаев хэлээ.

Энэдхэг арадай аша туһада, демократиин ба социализмын түлөө тэмсэлдээ Индиин Коммунис партиин IX съездын амжалта түйлахыень КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүдэй, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй үмэнэһөө, Советскэ Союзай Коммунис партиин делегациин ба бүхы совет коммунистнуудай үмэнэһөө Д. А. Кунаев хүсэбэ.

Делегадуудай ба айлшадай нэрьемэ альга ташалгаар угтагдан, Индиин Коммунис партиин IX съездэ КПСС-эй ЦК-гай эльгээһэн амаршалга уншаа.

Совет партийна делегациин толгойлогшо КПСС-эй ЦК-гай үмэнэһөө КПИ-дэ бэлэг болгон уласхоорондын пролетариадай вождь В. И. Ленинэй дүрэ зурагые барюулба.

Зал дотор альга ташалганууд «Совет-индиин хани барисаан мандаха болтогой!», «Советскэ Союз мандаха болтогой!», «КПСС мандаха болтогой!» гэһэн амаршалгын үгэнүүд дуулдана.

ПОЛИТИЧЕСКЭ ҺУРАЛСАЛАЙ ШЭНЭ ШАТА

КПСС-эй XXIV съезд үзэл сурталай хүдэлмэридэ ехэ һаналаа табиһан байна. Хүгжэнги социалис обществын үедэ суртал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин удха шанарай улам ургаһые, оюун бодолой баялигые ниитын хүгжэлтэ, эрдэм, техникын дэбжэлтэ экономическа болон социальна хүгжэлтэ хурдадхаха хүсэн гэжэ харахаар болоо гэжэ съезд тодорхойлоо.

Олониитэ ажалшадые коммунис үзэл бодолтой, марксизм-ленинизмын сурталаар хүмүүжүүлхэ гээшэ үзэл сурталай хүдэлмэриин гол үндэһэн болонхой. Коммунистнуудай, партийнабэшэ эдэбхитэдэй, партийна, советскэ, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй марксистско-ленинскэ һуралсал тухайда парти илангаяа ехэ анхаралаа хандуулдаг гээшэ. «Коммунистнуудые суртал бодолой талаар хатуужуулха гээшэ манай партиин гэшүүдэй хүсэ шадал дээшэлүүлхэ шухала нүхэсэл болохо юм», гэжэ партиин XXIV съездын ЦК-гай тоосоото элидхэл соо хэлэгдэнэ.

Һуралсалай үнгэрэгшэ жэлэй эсэс багаар манай республикада политическэ гэгээрэлэй бүхы шатануудта КПСС-эй XXIV съездын материалнуудтай танилсуулагдаһан байгаа. Республика дотор партийна һуралсалда 53 мянга гаран хүн хабаадаа, эхин шатын 500 һургуули, марксизм-ленинизмын үндэһэн суртал шудалха 1391 һургуули, теоретическэ 420 семинар, аймагуудта партийна эдэбхитэдэй 16 һургуули, партиин Улаан-Үдын горкомой дэргэдэ марксизм-ленинизмын университет хүдэлөө. Гадна 25 мянга гаран хүбүүд, басагад комсомолой һуралсалда хабаадалсаа.

Партийна комитедүүд үнгэрэгшэ жэлэй һуралсалай дүнгүүдые гаргажа, һайн, муу талануудыень дууһан хаража үзэһэн байна.

Партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэлэй оршон байдалда партийна һуралсалай энэ жэл ябуулагдахань гээшэ. Съездын тодорхойлһон коммунис байгуулалтын теориин, бодото байдалай шухала шухала асуудалнуудые энэ жэлдэ улам гүнзэгыгөөр шудалха юм. Партиин XXIV съездын материалнууд соо байһан теориин бүхы баялигуудые шудалха гээшэ партийна һуралсалай гол удхань болохо зэргэтэй.

Һуралсалда һая хабаадаха коммунистнууд **эхин шатын политическэ һургуулинуудта** тусхай нэгэ жэлэй программаар партиин XXIV съездын материалнуудые шудалха юм. Урда тээнь энэ һургуулида һуража байгшад В. И. Ленинэй биографи, политическэ болон экономическа эрдэмэй үндэһэ һуури үзэжэ үргэлжэлүүлхэ. Үйлэдбэриин хэрэглэгдээгүй арга нөөсэнүүдые элирүүлхэ даабари үгэхэ, ниитын бюронууд болон экономическа шэнжэлэлгын, ажал эмхидхэхэ, нормо табиха хэрэгтэ һурагшадые хабаадуулхыень һайшаагдаха байна.

Марксизм-ленинизмын үндэһэн сурталай һургуулинуудта КПСС-эй түүхэ, политическэ экономи, философи, научна коммунизмын үндэһэ һуури программын ёһоор шудалха юм. Эдээнние үзэхэ программа КПСС-эй XXIV съездын материалнууд соо байһан шэнэ тобшолол болон асуудалнуудтай зохилдуулан зохёогдонхой.

Партийна һуралсалай дээдэ шатада — **теоретическэ семинарнуудта, партийна эдэбхитэдэй һургуулинуудта, марксизм-ленинизмын университедүүдтэ** коммунис байгуулалтын шухалын шухала зарим асуудалнуудые шудалха болонхой.

Һуралсалай шэнэ жэлдэ урданайхидал адли В. И. Ленинэй зохёолнуудые коммунис байгуулалтын шухала зорилгонуудтай нягта холбоотойгоор гүн гүнзэгыгөөр шудалжа үргэлжэлүүлхэ юм. Ленинизмые, В. И. Ленинэй зохёолнуудые, партиин документнүүдые гүн гүнзэгыгөөр шудалха гээшэ коммунистнуудые суртал бодолой талаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ гол һуури эзэлхэ зэргэтэй.

Хүтэлбэрилэгшэдэй теоретическэ һуралсалда парти илангаяа ехэ анхаралаа табидаг байна. Энэншье ойлгосотой бэзэ даа. Юуб гэхэдэ, эдэнэрэй эрдэм бэлигһээ, партиин хараа шугам бодотоор бэелүүлжэ шадаха, олон түмэнийе хүмүүжүүлжэ, эмхидхэжэ шадаха шадабариһаань манай обществын ажабайдалые ударидалга, манай хүгжэлтын дабшаса дулдыдаха байна бшуу... Ажабайдалһаа гээгдэхэгүйн тулада хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд бултадаа теоретическэ эрдэмээ дээшэлүүлхэ, эрдэм ухаанай болон түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые шудалха хэрэгтэй — гэжэ партиин съездын резолюци дотор хэлэгдэнэ.

Управлениин болон ажахын элдэбын шатын хүтэлбэрилэгшэд, республикын соёлой хүдэлмэрилэгшэд болон арадай ажахын мэргэжэлтэдэй политическэ эрдэм, мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ арга, урданайхидаал адли марксистско-ленинскэ һуралсал болоно. Үнгэрэгшэ жэлдэ теоретическэ семинарнуудта, партийна эдэбхитэдэй һургуулинуудта, марксизм-ленинизмын университедтэ 5 мянга гаран хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд һуралсаа һэн. Хүтэлбэрилэгшэдэй һуралсалда экономикын эрдэм шудалха гээшэ улам ехэ удха шанартай боложо байна.

КПСС-эй XXIV съезд дээрэ тодорхойлогдоһон партиин экономическа политикые гүн гүнзэгыгөөр шудалха гээшые экономическа һуралсалай гол үндэһэн болгожо баримталха шухала гэжэ Центральна Комитедэй тогтоол соо заагдана. Экономикын эрдэмдэ һураха гээшые гансахан партийна һуралсалда даалгаад орхижо болохогүй байһаниинь ойлгосотой. Захиргаанай зургаанай бүхы шатануудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд энээнһээ гадуур институдуудта, мэргэжэл дээшэлүүлхэ факультедүүдтэ, курсануудта, комсомолой кружогуудта, тэрэшэлэн арадай университедүүдтэ эрдэмээ дээшэлүүлхэ ёһотой.

Энэ хэрэгтэ партийна һуралсалай үүргэ айхабтар ехэ гээшэ. Коммунистнууд болон партийнабэшэ эдэбхитэдэй партиин экономическа теори, политика, ажахые эрхилхэ ленинскэ ёһо гурнмуудые шудалха гээшэ экономикын эрдэм ухаа бүгэдэ ниитээрээ шудалха гол үндэһэниинь болохо, сурталайнь шэглэл тодорхойлхо ёһотой бшуу.

Олониитэ ажалшад коммунис ажалай, түрүү дүй дүршэлэй һургуулинуудта, экономикын эрдэм ухаа шудалха университедүүдтэ болон бэшэ һуралсалда хабаадажа, экономикынгоо эрдэм дээшэлүүлхэ юм. Һуралсалай гол зорилго хадаа үйлэдбэриин аша үрэ ехэдхэхын тулада олониитын эдэбхи үүсхэл бадаруулха, ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ гэһэн юм. Хүн бүхэн шэнжэлжэ, тооложо, арьбалжа һураа һаа, арадай зөөри гамтайгаар гаргашалагдаха, тиигэжэ гүрэнэй, хүн бүхэнэй баялиг арьбалагдаха болоно.

Һүүлэй жэлнүүдтэ республикын партийна организацинууд экономическа һуралсалда ехэ һаналаа табидаг болонхой. Һуралсалай үнгэрэгшэ жэлдэ 30 мянга гаран коммунист болон партийнабэшэ эдэбхитэд партиин экономическа теори болон политика шудалаа һэн. Олониитын һуралсалда 40 мянга гаран хүн һуралсаа. Экономическа семинарнууд болон конференцинүүд олоор үнгэргэдэг боложо гуримшаа. Коммунис ажалай 300 һургуули, арадай 16 университет хүдэлөө юм.

Партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд экономическа һуралсалые улам саашадань наринжуулан һайжаруулха, энээнтээ хамта ажалшадай экономикын эрдэмдэ һураха шэнэ онол арга бэдэрээ һаань, бүришье һайн бэлэй.

Марксистско-ленинскэ һуралсал улам һайжаруулха зорилго КПСС-эй XXIV съезд табиһан байна. Тинмэһээ пропагандистнарай теориин болон методическа бэлэдхэл һайжаруулха эрилтэ улам хурсаар табигдажа байна. Һуралсалай үнгэрэгшэ жэлдэ партийна организацинууд пропагандистнарые ехэ бодомжотойгоор шэлэн олоһон байгаа. Бэлэдхэл һайнтай, теориин талаар эрдэмтэй, дүршэл ехэтэй, энэ хэрэгтээ дуратай хүнүүд пропагандистаар табигдаа һэн. Энэ хүдэлмэридэ табигдаһан 3457 хүнэй 2700 дээдэ ба дээдэ һургуули хүсэд дүүргээгүй хүнүүд байба. Тиихэдэ эдэнэрэй 1200-ниинь пропагандистын хүдэлмэридэ 5 жэлһээ дээшэ хүдэлэгшэд юм. Партийна, советскэ, ажахын 733 хүтэлбэрилэгшэд, 1016 багшанар, хүдөө ажахын 400 мэргэжэлтэд, 121 эрдэмтэд эдэнэрэй дунда бии. Пропагандистнар: Зэдын аймагһаа В. М. Колмаков, Бэшүүрһээ А. С. Кочетов, Хоринн аймагһаа Н. Б. Саможапов, Загарайн аймагһаа Н. Ф. Опак, М. Ф. Ганицев, Кабанскын аймагһаа А. А. Кочин, Хэжэнгын аймагһаа Н. К. Шаракшинов болон бусад олон эдэбхитэд сог залитайгаар хүдэлһэн байна. Тинмэһээ эдэнэрэй занятинууд һониноор, удхатайгаар, тоб гэмэ тодоор үнгэрдэг байба.

Партийна комитедүүд болон КПСС-эй обкомой политическэ гэгээрэлэй байшан пропагандистнарта теоретическэ, методическа туһаламжа үзүүлхын тулада яһаланшье хүдэлмэри ябуулдаг байгаа. Бүхы аймагуудта пропагандистнарай семинар саг үргэлжэ болодог, нэмэл хэшээлнүүд, методическа конференцинүүд ходо болодог болонхой. КПСС-эй XXIV съездын эрилтын үндэһөөр политическэ һуралсалые аша үрэтэй болгохо замууд тухай гэһэн темээр үнгэргэгдэһэн конференци политическэ гэгээрэлэй байшан, Советскэ, Октябрьска, Улаан-Үдын, Сэлэнгын болон Кабанскын аймагуудай политическэ гэгээрэлэй кабинедүүд үнгэргөө һэн. Энэнь хүн зониие ехээр һонирхуулһан байна.

Һуралсалай энэ жэлдэ пропагандистнар өөһэдөө партиин съездын тодорхойлһон гол шухала асуудалнуудые гүн гүнзэгыгөөр шудалха ёһотой. Пропагандистнарай теоретическэ бэлэдхэл улам дээшэлүүлхын тулада гол шухала асуудалнуудаар конференцинүүдые үнгэргэхэ, семинарнууд дээрээ хамтаараа зүбшэн хэлсэбэл, орёо шухала асуудалнууд гүймгэйгөөр ойлгогдохо, тиигэжэ хэшээлээ үнгэргэхэдэнь туһатай байха һэн бэлэй.

Пропагандистнарые тус тус һалбаряар мэргэжүүлээ һаа, дээрэ гэжэ бодото байдал харуулба. Гэбэшье һаа, олон аймагуудта «дүрбэн» тэгшэ пропагандистнартай байһамнай балайшье һайн бэшэ гээшэ ааб даа. Юун бэ гэхэдэ, мүнөөдэр партиин түүхээр, үглөөдэр политэкономёор, саада тээнь философёор занятн хэхэ гээшэмнай зохисотой дээрэ тоолохын аргагүй.

Комсомолшуудай политическэ һуралсалда хүдэлдэг пропагандистнарые бэлдэхэ гээшэ тусгаар харюусалгатай хэрэг мүн. Тоб гэмэ тодо аад, уран хурсаар орёо асуудалнуудые тайлбарилжа, һонюуша залуу хүбүүд, басагадай сэдьхэл зүрхэ хүдэлгэжэ шадаха — иимэ бэлигтэй хүн эндэ пропагандистаар хүдэлхэ ёһотой бшуу. Энээнгүйгээр залуу үетэнэй багша болохонь бэрхэтэй ха юм. Энэ зундаа комсомолой обкомтой хамта комсомолой пропагандистнартай семинарнуудые үнгэргэһэн байгаабди.

Политическэ һуралсалай аша үрэ дээшэлүүлхэ гээшэ партийна организацинуудай гол анхаралда байха асуудал мүн. Энэ зорилгоор коммунистнуудай, һуралсадаг бүхы зонуудай сэдьхэл хүдэлгэдэг, һанаа үнөө үнэхөөрөө зобоодог асуудалнуудые олоной дунда табибал, хүн бүхэн һайнаар хадуужа абаха һэн ха. Нүгөө талаһаа, коммунис байгуулалтада өөһэдынгөө дүүргэдэг үүргэ тобойсо хараха жэшээтэй.

Һуралсалай энэ жэлэй программа, түсэбүүд, тематика шата шата бүхэндэ һурадаг хүнүүдэй онсо илгаа хараадаа абалсаһан юм.

Хэдэн жэлэй туршада үзэхөөр үлхөө асуудалнуудые абаад, шудалбал, һуралсал аша үрэ ехэтэй байдаг гэжэ дүй дүршэл харуулба. Жэшээнь, партиин обкомой политическэ гэгээрэлэй байшан нёдондо жэлһээ эхилжэ үзэхөөр экономикын, философиин, түүхын теоретическэ семинарнуудай программа зохёоһон байгаа. Энээнэй ашаар семинарнуудай хүдэлмэри шэглэлтэй болоо.

Һурадаг хүн бүхэниие һуралсалай амта танюулха, эрдэмээ дээшэлүүлхэ шадабаритай дүйтэй болгохо, үзэл суртал бодото байдал хоёрой нягта холбоотой байһые харуулха гээшэ тон шухалань байна. Занятида ерэһэн аад, тэрэнэй дүүрэхые хүлеэжэ ядажа гү, али эбһээлжэ һууха ябадал усадхахын тулада партийна комитедүүд оролдохо болоно.

Партийна һуралсалда хэрэглэгдэхэ номууд, техническэ, зураглаһан хэрэгсэлнүүд яһала олоор гаранхай. Элдэб һалбариин эрдэм ухаагаар гарадаг журналнуудые хэрэглэхээл мэдэхые хүсэгшэд олон.

Һуралсалай энэ жэл хадаа марксизм-ленинизмын эрдэм зэндэмэни шудалха, ажалшадые коммунис үзэл бодолоор хатуужуулха шэнэ шата болохо зэргэтэй. Үзэл сурталай бүхы мэсэ зэбсэгүүд: хэблэл, телевидени болон радио, ниитын организацинууд, соёлой эмхи зургаанууд съездын тодорхойлһон хараа шугамые олониитэдэ ойлгуулха, нэбтэрүүлхэ зэргэтэй. Хүн бүхэнэй, коллектив бүхэнэй оролдосото ажалаар, хүдэлмэришэн бүхэнэй ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын, үйлэдбэриин аша үрэ ехэдхэхын тулада тэмсэһэнэй ашаар лэ партиин съездын хараалһан программые дүүргэжэ болоно гэжэ хүн бүхэндэ ойлгуулха шухала. Тиигэбэл, арад зоной ажабайдал улам һайжарха болоно ха юм.

В. ТЮРИНА,
КПСС-эй обкомой политическэ гэгээрэлэй байшангые даагша.

СССР-эй ГҮРЭНЭЙ БАНКЫН 50 ЖЭЛ

АРАДАЙ АЖАХЫЕ ХҮГЖӨӨХЭ ХЭРЭГТЭ ГҮРЭНЭЙ БАНКЫН ҮҮРГЭ ЕХЭ

Тоо бүридхэлдэ капитализмын асарһан эгээл дээдэ туйлалтануудые хэрэглэн, арадайнгаа ажахые нарин хиналтада абаха тухай В. И. Ленин хэлэхэдээ «социализм байгуулха хэрэгтэмнай туһатай болохо гүрэнэй эмхидхэл — ехэнүүд банкнууд мүн болоно...» гэжэ тэмдэглэһэн байдаг.

Банкнуудай социалис системэ зохёохо тухай багшын заабаринууд 1918 ондо «Совет засагай ээлжээтэ зорилгонууд», «Банковска» политикын тезисүүд» гэһэн зохёолнууд доторнь дэлгэрэнгыгээр хэлэгдэһэн юм.

Арадай ажахые, тэрэнэй хүгжэлтые хиналтада, нарин бүридхэлдэ банкнуудай абахын тула тэдэниие түбхын түрүүн гүрэнэй мэдэлдэ абажа, социализмын аша туһада алба хүүлхэ ёһотой байгаа.

Тиигэжэ хүдэлмэришэн ангиин засагаа гартаа абаһанай һүүлээр хоёр долоон хоногой үнгэрөөд байхада, зарим алба хэгшэдэйнь, баян ангиин түлөөлэгшэдэй хэршье эсэргүүсээ һаань, Россин гүрэнэй банк Соведүүдэй мэдэлэй болгогдоһон байна. Һүүлээрнь 1917 оной декабриин эсэс багта тусхай Декредээр бүхы хубиин мэдэлэй банкнууд гүрэнэй мэдэлдэ абтажа, урид национализацида ороһон гүрэнэй банктай нэгэдүүлэгдээд, РСФСР-эй арадай банк болгогдоһон юм. Тиигэжэ банкын хэрэг арадай мэдэлэй болоходоо социалис революциин саашаа илан мандаха, социалис гүрэнэй хүгжэхэ хэрэгтэ алба хэжэ эхилһэн байна.

Гэхэтэй хамта, граждан дайнай улам саашаа һүжэрэлгэ, сэрэгэй коммунизмын үедэхи экономическа политика РСФСР-эй арадай банкые саашадань хубилгаагүйдэ аргагүй боложо, зарим банковска ябуулганууд (жэшээнь, хүн зоной мүнгөө хадагалалга) финансова бусад органуудай хабаатай болгогдоо. Тиигээд саашадаа шэнэ экономическа политикын (НЭП) эхилхэдэ гүрэнэйнгөө мүнгые саашадань хубилгахагүй ба арадай ажахые һэргээлгэдэ мүнгэ һомололгые һайжаруулха хэрэг гараа һэн. Энэ зорилгые бэелүүлхын тула гүрэн доторхи мүнгэнэй гүйсые зүбөөр жолоодохо хэрэгтэй байгаа. Энээниие имагтал Гүрэнэй банкын хэжэ шадаха байһан тула, тэрэниие байгуулха хэрэгтэй болоо юм. РКП (б)-гэй ЦК-гай Политбюро 1921 оной сентябрьда В. И. Ленинэй хабаадалгайгаар энэ асуудалые зүбшэн хэлсэһэн байна. Һүүлээрнь октябриин 4-дэ болоһон Совнаркомой заседани (тэрэниие В. И. Ленин хүтэлөө һэн) дээрэ Гүрэнэй банк байгуулха тухай шиидхэбэри абтажа, ВЦИК-гэй IV сесси дээрэ Гүрэнэй банк тухай Декрет баталхые зууршалһан байна. Тиигэжэ 1921 оной октябриин 7-до ВЦИК-гэй Декредэй ёһоор Гүрэнэй банк тогтоогдоо һэн.

Совет гүрэнэй энэ шэнэ зургаанай түрүүшын хэмжээ ябуулгануудые В. И. Ленин өөрөө зохёолсоод, саашанхи алхамуудаарнь һонирхожо, туһатай зүбшэл үгэжэ байдаг һэн. Илангаяа арадай ажахые һэргээн бодхоохо, саашань хүгжөөхэ хэрэгтэ Гүрэнэй банкын тусгаар анхаралаа хандуулдаг байхыень заадаг бэлэй.

Түбхын түрүүндэ орон доторхи наймаанай хүдэлмэри һайжаруулха ёһотой байгаа. Имагтал наймаан лэ хото хүдөө хоёрой экономическа харилсаа эхилхэ ба промышленностиин, хүдөө ажахын үйлэдбэриин саашадаа хүгжэхэ таладань нүлөөлхэ байгаа. Мүн социалис предприятинуудай, эмхи зургаануудай алхаса бүхэниие, хэмжээ ябуулгануудые банкын зүгһөө хиналтада абахада тэдэниие зүб замаар хүгжөөхэдэ туһатай, хүтэлбэрилэгшэ бүхэнэй даалгагдаһан хэрэгтээ харюусалга ехэтэйгээр хандаха хэрэгтэ нүлөөлдэг, ажалшадые урмашуулха, эдэбхи үүсхэлыень дээшэлүүлгэдэ туһалдаг ха юм. Энэ ажал хүдэлмэриие эрхим һайнаар эмхидхэн ябуулагдаһанай ашаар арадай ажахы богони болзорто һэргээгдэжэ, социалис шэнжэ түхэлтэй болоһон байна. Банкнуудай урьһаламжын политика үмсын олзоборилгые түрин зайсуулхада туһалаа. Жэшээнь, энэ үеын банкын хэмжээ ябуулгануудые хараад үзэхэдэ, арадай ажахыда һомолһон мүнгэнэйнь 97,4 процент социалис ажахыда гаргагдаһан байна. Гадна 1922—1924 онуудта мүнгэнэй һэлгэлтэ эмхидхэхэ талаар Гүрэнэй банкын хэһэн ажал ябуулга харахада гайхамшаг ехэ юм. Мүнгэнэй тус реформо бүхы һайн талынгаа хажуугаар ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ нилээд ехээр нүлөөлһэн юм.

Энэ үедэ манай республикын газар дээрэ Гүрэнэй банкын Баруун-Сибириин конторын мэдэлдэ ородог Дээдэ-Үдын (Улаан-Үдэ) таһаг, Троицко-Савскын (Хяагта хото) агентство хоёр хүдэлжэ байһан гээшэ. Һүүлшэг тээ Доодо-Анаагай (Хори) агентство эмхидхэгдээ һэн. 1928 ондо Дээдэ-Үдын таһаг Буряад-Монголой республиканска конторо гэжэ нэрэтэй болоод, 1935 онһоо СССР-эй Гүрэнэй банкын правлениһээ сэхэ мэдэлтэй болоһон байна.

Буряадай АССР-тэ мүнөө Гүрэнэй банкын 24 эмхи зургаан хүдэлжэ байдаг. Тэдэнэй хэжэ байдаг ажал ябуулга угаа ехэ юм. Илангаяа гүрэн түрэеэ хүсэтэ индустритай болгохо, хүдөө ажахыгаа социалис замда оруулха хэрэгтэ тэрэ ехэ туһалһан байна. Арадай ажахын саашадаа улам хугжэхэ бүри мүнгэ һомололгын гүримые хубилгаха ехэ хүдэлмэри гараа һэн. Энээниие Гүрэнэй банк 1930—1932 онуудта богони болзор соо хэжэ шадаһан юм. Тэрэ реформын ашаар Гүрэнэй банк ажахын элдэб һалбаринуудта мүнгэ сэхэ һомолдог болоо һэн. Тиигэжэ предприяти, эмхи зургаан бүхэнэй ажал хүдэлмэри мүнгөөр хинан шалгагдажа эхилһэн байна. Хаана ямар предприятиин, хүдөө ажахын ямар һалбариин хэр зэргэ хүдэлһэниинь мүнгэн дээрэ дары гаргагдажа, түсэбүүд болон абаһан уялгануудаа ямараар дүүргэһэниинь эли харагдадаг болоо һэн. Энээнэй һүүлээрхи 1947 оной мүнгэнэй реформо, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй абаһан тогтоол Гүрэнэй банкын хүдэлмэриие сагай эрилтэдэ харюусама болгохо талаар парти, правительствы-

ТЕХНИЧЕСКЭ ДЭБЖЭЛТЫН АШААР

ТАБАН ЖЭЛЭЙ БОЛЗОРҺООНЬ

— Коллективнай абаһан уялгаяа хэр дүүргэжэ ябанаб гэбэл, найма һарын даабариһаа гадуур 3 миллион 946 мянган хэһэг шифер гаргаад байна, — гэжэ заводой партбюрогой секретарь Николай Федорович Фокин хөөрэнэ.

Тимлюйн асбоцементын зүйлнүүдэй заводой коллектив жэлэй эхинһээ хойшо бүтээсэтэйгөөр ажаллажа, түсэбөө һара бүхэндэ үлүүлжэ ябана. Жэлэй эхиндэ абаһан уялгын ёһоор коллектив 1971 оной түсэбһөө гадуур 3 миллион хэһэг шифер үйлэдбэрилхэ байгаа. Тэрэнээ 7 һара соо дүүргэжэрхибэ бшуу!

— Амжалтын эхи үндэһэн хаанаһаа абтанаб? Али хүнгэхэнөөр дүүргэгдэхэ уялга зорюута абтана гээшэ гү? Эдэ, мүн бусад зарим асуудалда харюу олохо зорилгоор заводой цехүүд дээр ябажа харая. Цехүүд гэхэдэ, үлүү хаш... Эндэ үйлэдбэриин нэгэ гол цех бии. Бусад цехүүдынь, нэрлэбэл, транспортна, электрын, механическа, заһабариин цехүүд туһалбариин ажал хэдэг, гол цехые хангадаг юм.

Продукци бүтээн гаргадаг гол цех. Ута гэгшын конвейернэ лининүүд цехэй нэгэ захаһаа нүгөөдэ заха хүрэтэр табигданхай. Тэдэнэй дундуур шиферэй машинанууд тодхогдонхой.

Халаанай мастер Сергей Алексеевич Мороев ажал хэрэг тухайгаа хөөрэхэ зуураа, конвейерэй хүдэлмэри шалган харахаяа огто мартанагүй. Теэд тэрэнэй һанаа зобохо юумэн үгы хэбэртэй. Конвейер нэгэ жэгдээр ябуулагдажа, хабтагай шифернүүд хоорондоо нэгэ багахан зайтайгаар һолжоржол, һолжоржол байна.

Шифер үйлэдбэрилхэ технологи бэлэн шэнги. Асбест цемент хоёрые уһанда зууража, худхаха түхеэрэлгэ конвейерэй саада захада хабсаргагданхай. Тэндэһээ соргоор нүгөөдэ түхеэрэлгэдэ хүргэгдэнэ. Эндэ бэлэн болоһон холисо хабтайлгагдажа улам саашаа дамжуулагдаадхина. Хабтагаб холисо урагшаа һолжорһоор ябатараа баһа нэгэ багахан түхеэрэлгэ соогуур гарахадаа «долгитуулагдажа», бэлэн шиферэй түхэлтэй болоодхино. Тиигээд тусхай камерануудта хүргэгдэн, халуун уурал соо байлгагдаад, дахинаа бусаагдана. Конвейерэй нүгөөдэ захада байһан стопировщигууд шиферэй хабтагай бүхэниие шалгажа үзөөд, 30—30 хэһэгээр ябтална.

— Иигээд лэ продукци бэлэн болошобо гү?

— Үгы, үшөөл удыхэн, — гэжэ мастер Сергей Алексеевич энеэбхилнэ. — Ябаталагдаһан энэ шифер 7 хоног соо байлгагдаха ёһотой. Тииһэнэй һүүлээр лабораторидо элдэб шалгалта гараха юм. Энэ үедэ эбдэрхэ, түгдэрхэ, гантаха гэжэ байха. Тиигээ һаа, голодоһо гаргаһан зон болохобди. Ажалнай дэмы хосорхо болоно бшуу.

— Иимэ ушар дайралдадаг гээшэ гү?

— Үгы шахуу. Голодоһо гаргахагүйн тула үйлэдбэреэ зүбөөр эмхидхэхэ гэжэ оролдонобди. Хүдэлмэришэн бүхэн өөрын даабаритай, технологиин ямар нэгэ юумэнэй түлөө харюусадаг.

Асбест цемент хоёрой холисо процентын талаар наринаар сахигдана. Энэ ажал дүүргэгшэд Григорий Анисимович Фадеев, Анна Алексеевна Панова уялгадаа харюусалга ехэтэйгээр хандадаг. Хэрбээ холисо хэхэдээ алдуу гаргабал, гэмынь урдаа, гэмшэлынь хойноо гэдэгтэл, заһаха арга байхагүй гэжэ мэдэхэ хэрэгтэй.

Холисые хабтагар плитэ болгодог машинын машинистһээ ехэ юумэн дулдыдадаг. Анатолий Никифорович Иванов заводой эрхим машинист гэжэ суутай. Конвейертэй операторнууд Нина Михайловна Суворова, Денис Григорьевич Перевозников, шиферэй хабтагайнуудые шалгагшад Валентина Федорова, Надежда Матвеева болон бусад шифер үйлэдбэрилхэ технологи наринаар сахижа байдаг зон юм.

Ушар иимэһээ голодоһон гаргагданагүй, конвейер зогсоогдоногүй. Шифер үйлэдбэрилхэ ажал эндэ үдэр һүнишье таһалданагүй. С. А. Мороевой, А. Е. Ефимовэй, А. Ф. Сергеевэй даадаг халаанууд социалис мүрысөөндэ эрхимлэхэ гэжэ бага бэшэ оролдолго гаргадаг. Эдэ халаануудай нэгыеньшье онсо илгажа болохогүй.

Амжалтын үндэһэн эндэһээ эхи захатай. Теэд заводой коллектив түсэбөө, абаһан уялгаяа дүүргэнэбди гэжэ һанаагаа амарнагүй, холын хараата зорилгонуудые урдаа табижа, тэдэнээ удаа дараалан шиидхэнэ.

Шэнэ барилгануудай хаа хаанагүй олоор бодхоогдожо байгаа мүнөө сагта шифер ехэ хэрэгтэй гэжэ коллектив һайн мэдэнэ. Мүнөө үеын эрилтэ

ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ НЭГЭН

Энэ эхэнэрэй фото-зураг аймагай газетын хуудаһануудта хирэ хирэ болоод толилогдодог юм. Ушар юуб гэхэдэ, Бальжима Шагдаровна Доржиева түрэл «Нервомайский» совхоздоо ахалагша хонишоноор арба гаран жэл соо хүдэлжэ, жэлһээ жэлдэ һайн амжалта туйладаг хүн юм. Бага наһанһаа мал ажалда хүдэлжэ, баян дүй дүршэлтэй болонхой.

— Манай совхоздо түрүү малшад олон юм, — гэжэ совхозой профсоюзай рабочкомой түрүүлэгшэ Ц. С. Ринчинов омогорхон хөөрэнэ. — Тэдэнэй нэгэниинь Коммунис партиин гэшүүн Бальжима Шагдаровна болоно. Энэ нүхэрнай гансалшье эршэтэ ажалаараа шалгардаг бэшэ, мүн ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаададаг. Һаяхан аймагай Соведэй депутадаар һунгагданхай. Иимэ ажалша бэрхэ хүнүүд совхоздомнай олошоржол байна.

Бальжима Шагдаровна һүүлэй жэлнүүдтэ 100 хонин бүриһөө 100-һаа доошо бэшэ хурьга абадаг, толгой бүриһөө 3,5—4 килограмм нооһо хайшалдаг болонхой. Тэрэнэй ажал үндэрөөр сэгнэгдэдэг. Жэшээлхэдэ, Совет засагай 50 жэлэй ойн баярые тэмдэглэлгын үдэрнүүдтэ Б. Ш. Доржиевада Ажалай Улаан Тугай орден барюулагдаа бэлэй. Энэнь тэрээнэй түрүүшын дээдэ шагнал болоо һэн.

Багша Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Бальжима Шагдаровна мүн лэ һайн амжалта туйлаба. Тэрэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 103 хурьган абтажа, нэгэ хонинһоо 4 килограмм нооһон хайшалагдаа һэн. Хонишоной үбсүүндэ В. И. Ленинэй ойн баярай медаль яларба.

Совет хүнүүд наймадахи табан жэлэй дүнгүүдые сэгсолбо. Бальжима Шагдаровнашье хэһэн ажалаа хаража үзэбэ. Тэрэнь хонишондо ехэхэн баяр асараа. Табан жэлэй түсэб сүм дүүргэгдээ. Юрын хонишон эхэнэртэ хоёрдохи орден барюулагдаба. Мүнөө тэрэнэй үбсүүндэ «Хүндэлэлэй Тэмдэг» гэһэн орден харахат.

Энэ гурбан ехэ шагналнуудта Б. Ш. Доржиева һүүлшын табан жэлэй туршада хүртөө бшуу. Омогорхохоор даа. Хоёрдохи орден абажа байхадаа, Бальжима Шагдаровна намдууханаар, иигэжэ хэлээ һэн:

— Саашадаа үшөөл һайнаар хүдэлхэб.

Совхозой хонишон шэнэ табан жэлэй түсэбые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ өөрынгөө хубитые оруулхын түлөө 1971 оной түрүүшын үдэрһөө эхилжэ оролдосотойгоор хүдэлжэ захалаа. Түл абалгые илангаяа анхаралтай һайнаар үнгэргэһэн байна.

Мүнөө Б. Ш. Доржиева совхозойнгоо хонишодой дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ илаад, аймагай эрхим 10 хонишоной нэгэн дахинаа болонхой. 100 эхэ хонин бүриһөө тэрэ 105 хурьга абажа, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлжэ шадаа. Тиихэдэ нооһо хайшалха, хурьгадай амидын шэгнүүр дээшэлүүлхэ түсэбүүдшье баһал амжалтатай дүүргэгдээ.

Бальжима Шагдаровна энэ үдэрнүүдтэ ерэхэ жэлэй түл абалгада һайнаар бэлдэжэ байна. Отарань үбһэ тэжээлээр гүйсэд хангагданхай. Хонид искусственна аргаар үрэжүүлэгдэнэ. Хонишон иигэжэ хөөрэнэ:

— Мүнөө жэл барагтай хүдэлөөлди даа, түсэбнай дүүргэгдээ. Яһала һайн гээшэ. Харин хойто жэл мүн иимээр хүдэлөө һаа, һайн һааб даа. Юрэдөө, оролдохо байхабди. Хонин бүриһөө хурьган абтахал байха.

Зүб даа, оролдохо хэрэгтэй. Үгэ дуугаар хоморшог Бальжима Шагдаровна оролдожошье, ажаллажашье шадаха байха. Энэ нүхэрнай миил дуугардаггүй, ажалаа арбан хурган шэнгеэр мэдэдэг, үнэн сэхэ хүдэлмэришэ Ленинэй партиин гэшүүн юм.

Л. ГОМБОЕВ.

Хэжэнгэ.

…анойн механическа …аводто

…НОЙ. (ТАСС-ай тусхай корреспондентнүүд). Ханойн механи… заводой олон мянган хүдэл… алба хаагшад октябриин … КПСС-эй ЦК-гай По… гэшүүн, СССР-эй Ми… Соведэй Түрүүлэг… …дэхи орлогшо К. Т. Ма… КПСС-эй ЦК-гай секре… К. Ф. Катушев, КПСС-эй Центральна шалгалтын ко… гэшүүн, СССР-hээ ДРВ-дэ … сайд И. С. Щерба… …ые хани халуунаар уг… Совет партийно-правительст… делегациин гэшүүдтэй хам… ЦК-гай Политбюрогой … ДРВ-гэй правительствын … Министр Фам Ван Донг, … машина бүтээлгын болон … министр Динь Дык … бусад вьетнам нүхэд ерэл…

…приятиин директор Нгуен … заводой партийна, проф… …хинүүдэй хүтэлбэрилэг… заводой хаалгын үмэнэ айл… …таба.

… директор Нгуен-Зуй Быу … хүдэлмэришэдэй коллекти… совет айлшадаа ха… амаршалба. Вьетнамай … бүтээдэг промышленнос… …түрүүшын предприятинуудай … энэ орон сооси эгээн томо … барилгада Советскэ … …шэгүй ехэ туhаламжа … юм гээд Нгуен Зуй Быу … Саг үргэлжэ түншэтэй … хүргэжэ байдагайнь ту… арадта, Советскэ Союзай … партида, правительства… мянган хүн зонтой кол… …нгэ нэрэhээ Нгуен Зуй … баясхалан хүргөө. … «Красный пролетарий» … хүдэлмэришэдтэ. Советскэ … бүхы ажалшадта аха дүү… … мэндые, хүдэлмэришэн … …налаа нэгэдэлгын үгэнүү… …жуулхыень гуйгаа.

… дээрэ нүхэр К. Т. Ма… …рэ хэлэбэ.

… арад Совет партийно… …льственна делегацииe угаа … угтажа байна гэжэ нү… Мазуров хэлээ. Баатарлиг … газар нютагта болоhон … бүхэн бидэндэ, совет хү… …рхэ хүдэлгэмэ, мартагда… …ха шанартай. Эдэ уулзал… …манай арадуудые. манай …удые холбодог таhаршагүй … …сэлэй гайхамшаг гэршэ… … Нэгэл агууехэ зорилго… …hэлhэн аха дүүгэй хани… …, хани барисаанай таhарша … мүнхын гэршэ болоhон … …алтанууд бидэниие бая…

…С-эй Центральна Комите… …ССР-эй Верховно Соведэй … Совет правительст… …нэhээ, Советскэ Союзай … болон бүхы ажал… …hээ заводой хүдэлмэ… аха дүүгэй халуун мэн… Т. Мазуров дамжуулба. …ай Демократическа Рес…

публикын арадые, тэрэнэй хүдэлмэришэн ангиие танаар дамжуулан, халуунаар амаршалнаб гэбэ.

Вьетнамай хүдэлмэришэдэй гайхамшаг баатаршалганууд тухай совет хүнүүд hайн мэдэдэг гэжэ К. Т. Мазуров хэлээ. Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалай түлөө, американ империализмда эсэргүү, социалис байгуулалтын түсэбүүдые дүүргэхын түлөө тэмсэлые танай ороной хүдэлмэришэн анги, марксистско-ленинскэ үзэлтэй тэрэнэй түрүү манлайнь бологшо Вьетнамай Ажалшадай парти ударидана.

Американ империализмын зэрлиг политикые совет хүн зон буруушаана гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ. Индохитадай арадта эсэргүү США-гай ээрхэг түримхэй ябуулгануудые болюулха эрилтэ манай арад табина.

Манай орон агууехэ Ленинэй интернациональна удхата захяануудые үндэhэ болгон, Вьетнамтай харилсаа холбоо байгууланхай юм. Индохитадта США-гай ябуулжа байгаа ээрхэг түримхэй дайн тушаа КПСС-эй XXIV съездын тодорхойлhон хараа шугамуудые баримталан, Советскэ Союзай Коммунис парти, Совет правительство политикаяа ябуулна.

Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын оруулhан долоон пунктhаа бүридэhэн амгалан ёhоной дурадхалнуудые сүм дэмжэнэбди. Эдэ хадаа Зүүн-Урда Азида эб найрамдал хангаха найдамтай үндэhэн болохо гэжэ тоолонобди.

Индохитадhаа американ сэрэгүүдые сүмөөрнь, хойшолуулашагүйгөөр гаргаха тухай, тэрэшэлэн Зүүн-Урда Азиин арадуудай хэрэгтэ гадаадын хамааралгые болюулха тухай вьетнам арадай, Лаос болон Камбоджын патриодуудай эрилтые дэмжэнэбди.

США-гай, тэрэнэй туhамаршадай ябуулжа байгаа ээрхэг түримхэй политика hүүлэй hүүлдэ буруу hүрэхэ байха. Социалис оронуудай аха дүүгэй туhаламжада түшэглэн, Камбоджо болон Лаосой арадуудтай хамта вьетнам арадай тэмсэдэг энэ тэмсэлэй илалтада хүргэгдэхэ байhандань батаар этигэнэбди.

Советскэ Союзай партийно-правительственна делегациин үмэнэhөө К. Т. Мазуров заводой коллективтэ дурасхаалай бэлэг болгон В. И. Ленинэй скульптурна дүрэ зурагые нэрьемэ альга ташалган доро барюулба.

Удаа тээнь нүхэр Фам Ван Донг үгэ хэлээ. Президент Хо Ши Минэй зааhан замаар дабшахыень, социализмын туйлаhан амжалтануудые хүгжөөхэ, бэхижүүлхэ зорилгоор вьетнам хүдэлмэришэн ангиин урда Вьетнамай Ажалшадай партиин табиhан зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула аха дүү совет ороной дүй дүршэл шэнжэлхыень, хэрэглэхыень нүхэр Фам Ван Донг хүдэлмэришэдые уряалба.

Совет партийно-правительственна делегациин ДРВ-дэ ерэhэн ушар ДРВ СССР хоёрой ажалшадай хани барисаанай, харилсаа холбооной саашанхи хүгжэлтэдэ гүнзэгы удха шанартай гэжэ Фам Ван Донг онсолон тэмдэглээ.

Совет партийно-правительственна делегаци Хайфон ерэбэ

…ФОН. (ТАСС-ай тусхай … КПСС-эй ЦК-гай Политбю… гэшүүн, СССР-эй Верховно … Президиумэй Түрүүлэгшэ … Подгорный толгойлогшотой … партийно-правительственна … октябриин 6-да Хайфон … ДРВ-гэй энэ томо портдо … ажалшадтай хамта ПТВ-гэй … Политбюрогой гэшүүн, …эй правительствын Премьер-Министр Фам Ван Донг болон бусад вьетнам нүхэд ерэлсээ.

СССР-эй ДРВ-гэй гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэhэн Хайфоной аэродром дээрэ баяр ёhололой уулзалга болобо. Хайфоной ажалшад аха дүү совет арадай түлөөлэгшэдые халуунаар амаршалаа.

Делегаци портдо ошожо хараа, аха дүү вьетнам арадта ашаа асарhан совет онгосонуудай нэгэн — «Медынь» дээрэ гаража үзөө.

ХҮДӨӨ ТОСХОНУУДНАЙ ХҮГЖЭН ҺАЛБАРАГ ЛЭ!

СОЁЛОЙ ХОЁР ЖЭЛЭЙ ДОБТОЛГО

Хүн зоной ажаhуудалые улам hайжаруулха тухай асуудалда, хэнэйшье мэдэhээр, КПСС-эй XXIV съезд дээрэ гол анхарал хандуулагдаhан байна. Тиимэhээ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси «Ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй ажалые КПСС-эй XXIV съездын үндэhөөр hайжаруулха хэмжээнүүд тухай» гэhэн тогтоол баталан абааhэн. Тиигээд 1971 оной июльhээ 1973 оной июль хүрэтэр городуудай аймагуудтахи түб тосхонуудай, республикын посёлогууд болон хүдөө нютагуудай соёл культура саашадань дээшэлүүлхэ, болбосон түхэлтэй болгохо талаар хоёр жэлэй добтолго эмхидхэхэ тухай республикымнай Министрнүүдэй Соведэй гаргаhан тусхай тогтоол байгша оной август hара соо манай газетэдэ толилогдобо.

Энэ тогтоолые дүүргэхэ талаар эрнд шууд хэмжээ абахаар, ехэ ажал хэхээр ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүд уялгалагдаhан байна.

Соёл культурын хоёр жэлэй добтолгын Хэжэнгын аймагта ямар зэргээр эхилhэн, тэндэхи үеын байдал тухай энэ статья уншагшадай анхаралда табигдана.

Дүрбэн жэлэй туршада...

ХЭЖЭНГЫН аймаг эмхидхэгдэжэ, бии болоhоор тиимэшье үнинэй бэшэ. Тэрэ гэhээр оройдоол дүрбэхэн жэл үнгэрөө. Тиигээд энэ үнгэрhэн хугасаа соо, 1967 оной январьhаа 1971 оной январь болотор аймаг дотор соёл культурын ямар шэнэ барилганууд ашаглалгада үгтөөб гэжэ тобшохоноор дурдаад үзэе.

Энэ болзорто 635 гэр баригдажа, Сулхара, Булаг, Бахлайта, Ленин Зам, Хүхэ добо гэhэн тосхон hууринуудта хүдөөгэй болон профсоюзай шэнэ клубууд ашаглалгада үгтөө. Тиихэдэ Загаhата, Хөөрхэ, Вознесеиовкэ, Леоновко, Булагай библиотекэнүүд шэнэ гэрнүүдые toллобо. Чисаана, Михайловка, Могсохон, Сулхара, Леоновко, Эдэрмэг, Вознесеновкэ, Ленин Зам Хүхэ добо болон бусад газарнуудта үргэн экрантай 15 кино-түхеэрэлгэ тодхогдоо. Үлзытэ, Ородой адаг, Ушхайтада hургуулиин шэнэ ордонууд үүдэеэ сэлибэ. Тиихэдэ Кудунский станок тосхондо Соёлой ордон нээгдэбэ.

Аймагай бүхы тосхон, hургуулинуудта зайн галнууд яларжа, эндэхи хүн зон Улаан-Үдын телестудиин дамжуулгануудые харадаг болоо. Могсохон, Ородой адаг, Вознесеновкэ тосхонуудта 50—50 номертой АТС-үүд тодхогдобо. Мүн hууринуудые ногооруулха талаар хэмжээнүүд абтажа байгаа. Дүрбэн жэлэй туршада 30 мянга тухай модод, hөөгүүд hуулгагдаба.

Мүнөө үедэ аймаг дотор ехэ барилга хэгдэжэ байна. Энэ талаар Доодо-Худанай сомоной, Дээдэ-Хэжэнгын, Дээдэ-Худанай ажалшадай депутадуудай сельскэ Соведүүдэй ажалшад оролдосо, үүсхэл гаргана.

Хоёр ондоо байдал

СОЁЛ КУЛЬТУРЫЕ дээшэлүүлхэ, тосхон, hууринуудые болбосон түхэлтэй болгохо гээшэ гансал соёлшодой уялга юм гэжэ тоолоод, тэрээндэ анхаралаа мүртэй табидаггүй хүтэлбэрилэгшэд үшөөл дайралдаhаар. Теэд үнэн дээрээ таряа, hү, мяха, ноохо, үндэгэ ехээр абажа бидэнэй туйладаг амжалтанууд хүн зоной культурно-ажаhуудалай хэмжээнhээ ехэл дулдыдадаг гээд мэдээжэ. Муу, хүйтэн гэртэ дааража хоноhон малшан, хонишон, хэншье haa, ажал хэрэгтээ урма зоригтойгоор ябаха байна гү?

Хэжэнгэ нютагаар ябаад байхада, соёл культурын асуудалнуудта, хүн зоной ажаhуудалда үшөөл анхаралаа hулаханаар, бирагүйхэнөөр хандадаг ажахын хүтэлбэрилэгшэд яhалашье бии даа. Тэдээнhээ ехэ юумэн дулдыдадаг.

Доодо-Худанай сомоной соведээрхинэй, «50 лет Октября» совхозоорхиной үүсхэл, оролдолгые эндэ hайшаамаар. Энэ совхоз бүри hаяхан 1968 ондо эмхидхэгдээ hэн. Ажахын түб бууса Ородой адаг тосхоноор мүнөө ябаад үзыт. Танигдахаар бэшэ болонхой. Гурбан жэл хахадай туршада эндэ нилээд ехэ юумэн хэгдээ.

Энэ тосхондо шэнэ хоёр гудамжа бии боложо, сомсоведэй гүйсэдкомой, почтын отделениин, совхозой конторын, магазинай, столовын, ясли-саадай гэрнүүд баригдаба. Тиихэдэ совхозой хүдэлмэришэдэй байха 64 гэр ашаглалгада үгтөө. 300 хүнэй hууритай Соёлой ордоной барилга эхилэгдэнхэй.

Һуурин тосхонуудые ногооруулха талаар нилээд ехэ юумэн хэгдэбэ. «Хори—Ородой адаг—Хэжэнгэ» гэhэн харгые зубшуулан, гурбан модоной зайда палисадник баригданхай. Мүн Ородой Адаг тосхон соогуур шье нилээд олон модон, hөөгүүд hуулгагдаа.

Тиихэдэ энэ ажахытай адли, нэгэ сагта эмхидхэгдэhэн Загаhатын совхоздохи байдалые абажа харая. Энэ үнгэрhэн хугасаа соо Загаhата тосхондо оройдоол шэнэ 7 гэр баригдаа. Эдэнэй хоёрынь мал шахадаг гүүртэдэ бодхоогдоо, харин долоодохи гэрынь мүнөөшье болотор хушагдаадүй, бороо, hалхин доро үмхиржэ байна. Ногооруулга тухай эндэ hанаалдинашьегүй. Нэгэшье метр газарта палисадник хэгдээгүй.

Үшөө 1967 ондо Загаhата тосхоной хүн зоной үүсхэлээр модод hуулгагдажа, палисадник баригдажа эхилhэн аад, мүнөө тэдээнhээнь юуншье үлөөгүй, хони мал, ямаанай хэбтэшэ болонхой харагдадаг. Загаhата тосхоной үйлсөөр ябаад үзэгты даа. Юун гээшэб? Шабар шабха, харлашаhан гэрнүүд. Модоной ногоорhон нэгэхэншье тэмдэггүй. Тиихэдэ совхозой конторын гэр 1969 оной октябрь hара соо ашаглалгада үгтэhэн нэрэтэй аад, мүнөөшье болотор дооохинь түхеэрэгдээгүй байhаар.

«50 лет Октября» совхозойхидой хооhон газарта МТМ болон машинын гараж ербытэр бодхоогоод байхада, загаhатынхид арбан зургаахан машинын гараж гурбан жэлдэ дууhажа ядашанхай. «50 лет Октября» Соёлой ордоной баригдажа эхилээд байхада, Загаhатын Соёлой ордон үмхиржэ унаха болонхой байна.

Иимэл даа хоёр ажахые жэшэжэ үзэхэдэ. Ажаhуудалай соёлой барилгануудта иигэжэ хоёр ондоогоор хандаха гээшэмнай хайшаа юм? Загаhатын совхозой хүтэлбэрилэгшэд юундэ, хэндэ найдана гээшэб? Гүрэнэй хүзүүн бүдүүн лэ гээд, гүрэнэй хүсөөр соёлой гуламтануудай барилгые хүүлэхэ hанаатай гээшэ гү?

Тосхонуудай түхэл шарай ямар бэ?

ТОСХОН, hургуулинуудай түхэл шарайгаар эндэ ямар хүнүүд ажаhуудаг бэ гэжэ тухайлхаар байдаг. Хэдэн жэл болобо даа, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Знамя Ленина» колхозой Калиновка hууринда ошогдоо hэн. Гудамжаарнь ябахадаш, нюдэн хужарлаха. Үдхэн набшаhатай модод соо гэрнүүд умбана. Гэрнүүдэйнь барилгын гоё, hайн гээшэ аргагүй, сонхонуудынь шэрдэгдэхэhээ гадна, ханануудынь hайханаар будагданхай.

Хэжэнгын аймагай олохон тосхон, hууринуудаар ябаад үзэе. Жэшээлхэдэ, аймагай түбhөө баруулжаа холо бэшэ, табахан модоной газарта оршодог Ушхайтаар ябая. Арба, хорин жэлэй саана ямар байгаа hэм, юуншье хубилаагүй, тэрэл зандаа. Энэ hууринай гудамжада hуулгагдаhан нэгэшье модо харахагүйт. Хуушаржа, үмхиржэ унаха болоhон хаб хара гэрнүүд налшиилдажа hууха. Бороо хуратай үедэ энэ hууринай үйлсөөр машинаар гарахань гайтай.

Ушхайтынхидай гомдол яhала ехэ. Үни хада, гушаад ондо баригдаhан клуб соонь «шонын хүлдэхөөр». Ганса энэнь бага. Һууринай зүүн захада байhан магазиниинь хэдэн hара нээгдэнэгүй. Үйлсэдэ нэгэшье гэрэл гэжэ үгы. Бүрэнхыдэ ябаhан хүн шалбааг…

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта).

УЛААН-ҮДЫН аймагай Сотниково hууриндахи ажаhуудал хангалгын комбинадай хүдэлмэрил э г ш э д э й ажал хэрэг амжалтатай hайн юм. Комбинадай оёдолшод улад зонhоо ороhон захилнуудые түргөөр, hайн шанартайгаар дүүргэдэг байhаараа олондо хүндэтэй болонхой. Мүнөө тэдэ Октябриин хубисхалай хүндэлэлдэ дээшэлүүлэгдэhэн уялганuудые абаад хүдэлжэ байна.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Гүрэльбын сельсоведэй депутат Вера Ивановна Алексеева; оёдолшон Нэля Васильевна Акулова, хубсаhа эсхэгшэ Галина Гермоновна Зубкова ажалдаа.

АЖАЛШАДАЙ АША ТУҺАДА

ЗАЛУУ УРАН ЗОХЁОЛШОДОЙ КОНФЕРЕНЦИИЕ УГТУУЛАН

ТҮРҮҮШЫН РАССКАЗ ЮУНДЭ ХЭБЛЭГДЭЭГҮЙБ?..

ТҮРҮҮШЫН рассказ! Зүгөөр түрүүшын «зохёол» элдэбын байдаг шуу. Һайн, муу, дунда зэргын. Анха түрүүшынхеэ рассказ бэшэhэн хүн hайн, муушье юумэ бэшэhэнээ ойлгодоггүй гэжэ хэлсэдэг. Харин зарим нэтэрүү зантайшуулынь ямар-нэгэ ахир юумэ ереэлжэрхёод, яhала гэмгүйгөөр бэшээб, намайе ойлгоногүй гэжэ буляалдахаа hанадаг. Хэнэйшье мэдэhээр, рассказ бэшэhээр лэ зохёолшон болодоггүй ха юм. Шухалань гэхэдэ, юун тухай хайшан гэжэ бэшэхые нэн түрүүн мэдэхэ хэрэгтэй.

Рассказ бүхэндэ гол түлэб удха, маяг хэлбэри, уран найруулгын ёho гурим гэжэ байдаг. Редакцида ороhон «зохёолнуудтай» танилсахада, авторнуудай олонхинь энэ мэтые оройдоо мэдэнэгүй, мэдэхээшье оролдоногүй янзатай. Рассказ, шүлэгүүдээ хэды дахин шэнжэлэлдэ оруулhан, дутуу дундаяа мэдэхэ болоhоншье haa, үнөөхил зандаа — түүхэй, эдеэшээгүй зүйлнүүдые эльгээжэл байдаг заншалтай. Редакциин хүдэлмэрилэгшэд тэдэнииень заабол заhаха, тиигээд газетэдээ хэблүүлхэл байха гэжэ hанана хаш. Зүгөөр рассказ, шүлэг хадаа юрын корреспонденци, статья бэшэ ха юм. Тиихэдэ хүсэд болбосороогүй, түүхэй зохёолоо тад ондоо хүндэ заhуулаад, зохёолшоной нэрэ зүүжэ ябадаг хүнүүд байдаггүй бшуу. Энэниие нь эхилэн бэшэгшэ бүхэн мартаха ёhогүй.

Зарим эхилэн бэшэгшэд ехэнхидээ дайралдаhан юумэн тухай хайшаа хэрэгээр, харахан, үзэhэн юумэеэ тэрэл зандань саарhан дээрэ зураглажа шадабал дуурэн гэжэ hанадаг. Зохёолнуудаа хэдэ дахин уншажа, шалган, шүүрдэнгүй, дары бушуухан конвертдэ хээд, редакци ябуулжархина. Иигэжэ яарахадаа тэдэнэр эндүүрнэ гэшэ.

Жэшээнь, Дамдинжаб Жанчиков (Хэжэнгэ) иигэжэ бэшэнэ: «Хүндэтэ редакци! Бэшэhэн жаахан зохёолоо танда эльгээбэб. Толилмоор hаань «Буряад үнэн» газетэдэ толилхыетнай гуйнаб». Нүхэр Жанчиков манай газетэдэ ходо бэшэжэ байдаг. Энэнь ехэ hайн гэшэ. Харин рассказуудынь юундэшьеб даа газетэдэ гарадаггүй. Юундэшьеб даа!.. Дэмы иигэжэ хэлэгдэнэгүй. Д. Жанчиковай «бүтээлнүүд» хэды дахин шэнжэлэгдэжэ ороhон, рассказуудайнь хэблэгдэхэ аргагүй байhан бүхы шалтагаан дэлгэрэнгүйгөөр хэды дахин тайлбарилагдаhан байха. Муунь гэхэдэ, автор дутагдалаа обёорногүй, үнөөхил «шүүн, амта» ороо рассказуудаа эльгээhээр зандаа.

«Арюун сэдьхэлтэ гүлмэр наhан». hүүлшынгээ рассказ тэрэ иигэжэ нэрлээ. Зүгөөрүй hайхан нэрэ гэшэ. Зохёолтойнь танилсахада, нэрэhээ ондоо уншагшын дура татамаар юумэн эндэнь огто үгы. Темэнь дэн жэжэ, бирагүй hүлэнхи. Зунай дулимда хэбтэжэ хаhуулидажа байдаhан тухайдаа автор доо моглоно. Юундэ, юунэй түлөө энэ рассказ бэшэгдээб? Оройдоо ойлгохын аргагүй. Рассказ бүхэндэ (жаахантшье байг хамаагүй) гол түлэб удха, гол шэглэл гэжэ байдаг ха юм. Сэхыень хэлэхэдэ, автор энэ мэтын ёho гурим мэдэнэгүй. Тиимэhээ энэ рассказынь ёhотой бүтээл болоогүй, миин ахирхан зураглалда адлирхуу.

«Хара сагаан хоёр» гэhэн хоёрдохи рассказаа иигэжэ нэрлэхэдэнь, нилээд бодолгото болооб. Юундэ? Хоёр түхэлэй образ харуулхань гэжэ hанааб. Рассказтайнь танилсахада, автор хоёр нохой тухай бэшэhэн байшаба. Амитад тухай бэшэhэнэй дэмы гэжэ хэлэгдэнэгүй. Бэшэдэг бэшэгдэдэгшье гээшэ. Теэд юундэ, юунэй түлөө амитад тухай зохёол бэшэлтэйб? Энээгээр юу харуулхые зохёолшо оролдодог бэ? Энэ талаар Д. Жанчиков мэдээжэ ород зохёолшодой зохёолнуудые уншадаг байгаа ёhотой. Автор дээрэ дурсагдаhан рассказ дотороо хоёр түхэлэй нохой харуулхые оролдоно. Темэнь гэмгүй гэжэ hанамаар. Муунь гэхэдэ, темынгээ үүдые тайлаhан аад, богоhо алхажа, досоон орожо шадаагүй.

«...Дружогынь нарай жаахан хурьгандал адли сагаахан, бэеэр жаахан, сухалаараа, хэрүүлшэ наншалдаашаараа Хорёошо ханиhaa илгардаг бэлэй, буршагар (?) түргэн сухалтай хүндэл адли hэн» гэжэ бэшэхэдэнь, ямар нохойнь харуулшэ наншалдааша юм гэжэ ойлгохын аргагүй. Энэ автор мүн дүүhэн haлаар зохёоно. Нэгэ запятайн гү, али үгын алдагдаhан haa болоно, мэдүүлэлэй гол түлэб удха хазагайршана ха юм.

Нохой хүнэй хани нүхэр гэшэ аад бэ даа. Тиимэhээ юм гү, юрэдөөл, Д. Жанчиков хүниие нохойтой зэргэсүүлээд hанагдаг.

«...Үнэрөөд, шууяа үүсхэдэг, архи уучхай, шалшаа хүрэн шадагтай али Дружогтой хэды дахин нохойнуудаар атар-тутар гэлдэн байжахан, дундань орожо, hүүлэ шарбаад haлгаагаа гэшээ!» гэжэ бэшэнэ. Авторай бэшэлэ хубилаагүй. Энэ мэдүүлэл мүн баhа ахирханаар зохёогдоhон байна. Үгэ бүхэн hуурияа олоогүй. Рассказай hүүлдэ Хорёошо нохойнь хаанаhааб гүлгэ тухаад, тэрэнээ асаржа тэжээнэ гэжэ захална. Одоо гайхамаар, гэлымаар. Дэмы дэгэд «зохёохо» бэшэ шадагдахан хаш даа. Хүнhөө сэн, энэрхы дулаан сэдьхэлтэй нохой олохо шадаhандаа гайхамаар.

Захааминай нютагhаа Ц. Найданов манай редакцида юу хэдэ хоёр эльгээжэ байдаг. Энэнь ехэ hайн гэжэ. Харин hаяхан эльгээhэн «Долгор хээтэйн гомдол» гэжэ рассказынь, сэхын хэлэхэдэ, зохёол болоодүй байшоо. Нэгэдэхеэр, уран найруулгын маяг хэлбэри, ёho гурим алдагдаа гэхэ гү, али энэ мүнэ автор оройдоо мэдэжэгүй hанаа харуулаа. Хоёрдохёор, темэ гэжэ байхагүй.

Больницада аргалуулжа гараhан Долгор хээтэй Гарма Бадмаевна гэжэ хани басаганайдаа хонохоо оройшог үдэшэ ороно. Заабол хонохоб гэжэ найдаhаниинь, тэрэнь намнажархина. Энэ рассказаа Ц. Найданов, «шог рассказ» гэжэ юундэ нэрлэhэниинь ойлгогдоногүй. Гэдэhээ тэбэрижэ энеэхээр гү, али хүниие ёгтолжо бэшэгдэhэн зүйлнүүдые «шог рассказ» гэжэ хэлсэдэг бэзэбди. Тиихэдэ Ц. Найдановай рассказда энеэхээр юумэн огто үгы, харин Долгор хээтэйн хани басагандаа намнуулhандань гайхаха ушар гарана.

«Торхируу агналга» тухай Сэлэнгэhээ В. Баендуев бэшэнэ. Сэхыень хэлэхэдэ, энэнь зохёол болоодүй, миин лэ унжагай ута, шашаг шаляа хөөрөөндэ тон адлирхуу. Хайшан гэжэ тамхилhан, унтаhан, ямар зүүдэ хараhан, тиигээд сайлаhан тухайдаа бэшээд haланагүй. Агнууриин үедэ тохёолдоhон hонирхолтой гоё үзэгдэл, ушаралта ябадал, хүнэй түхэл шэнжэ, абари зан гэхэ мэтэ эндэнь огто байхагүй юм. Тиигээд ерэхэлээрээ, торхируу үбэл бүри агнадаг хүнүүдтэ энэ рассказ тон hонигүй, миин лэ үгэнсэр хүнэй хооhон хөөрөөн шэнги болошоно.

«Алтан хабарай аалин hэбшээн классай нээлгэтэй сонхоор үйлсэ тээhээ уляангир мододой аятай зохид, хамар сорьёлмо хангал үнэр үлгыдэн асаржа, Сэлмэгэй сэдьхэл нэгэ ямаршьеб жэгтэй hайхан мэдэрэл түрүүлнэ», гэhэн үгэнүүдээр Михаил Галсанов (Зэдэ), «Сэлмэг» гэжэ рассказаа эхилнэ.

Эдэ мүрнүүдые уншахадаа автор мэдүүлэл зохёожо үшөөл hураагүй гэжэ гансата тухайлмаар. Үгэнүүдынь hуурияа олоодүй, авторай табиhан газарта ушартай болоно. Хайшан гэжэ «хангал үнэр үлгыдэн асарха» болоо юм? Одоо гайхамаар.

Багшалжа байhан Сэлмэг баса ганай инаг дурые автор харуулхые оролдоно. Муунь гэхэдэ, энэ наахан үгүүлэл соо бүхы юумэн холисолдоошоо. Уран найруулгын маяг хэлбэри, байгуулалта, эхин, түгэсхэл гэхэ мэтэ эндэ огто үгы байгаа. Тиимэhээ энэ рассказые хэлээрээ авторай юун тухай бэшэhээ, юу харуулхые hанаhые мэдэхэ аргагүй. Үнгэрhэн ерэхэдэ, дэн жэжэхээр, ойлгосогүйгөөр дутагдалнууд Д. Цыренжаповай (Мухар-Шэбэр) рассказууд соо бии. «Хараа нэн гүб», «Томош үүдэтэй юм гү?» гэжэ рассказуудынь мүн удхын, найруулгынгаа талаар мүн баhа хиабархан, газетэдэ хэблэгдэхэ аргагүй. Тэрэшэлэн Ц. Базарсадуев (Хэжэнгэ), Ц. Чойропов (Ленинград), Т. Дашеева (Захаамин), М. Б. Батоев болон олон бусад түрүүшын бүтээлнүүдтэ дээрэ дурсагдаhан, шэнжэлэгдэhэн «зохёолнууд» дотор дайралдаhан дутагдалнууд бии.

Ямаршье юумэн тон бишыхан аад, тон удхатай юумэнhээ мүнхэдэг. Тиимэhээ нэн түрүүн буряад зохёолшодойнгоо мүнхэдэ уншаха, жэнхэни буряад хэлэеэ баяжуулха хэрэгтэй.

М. ОСОДОЕВ.

Тэмсэлэй дүлөөр соробхилhон Вьетнамда

СОВЕТ-ВЬЕТНАМ ХАНИ БАРИСААНАЙ НЭРЭМЖЭТЭ...

…hубагай гэлигэр нюруу … сампан-онгосо шэмээ… hолжорно. Гартаа ута … урга бариhан, шобогор … шляпа малгайтай хүн … залана.

… онгосонь ганса бэшэ. …гаарнь үшөө арбаад сам… …hанай мэлмэрэн байhан … зэлэ татуулан, урагшаа …за. Һайса эдеэшэhэн ба… …ялагар шара хашарhатай … айхабтар томо кокосово … онгосонуудта ашаатай. … дээрэнь—барилгын шу… минеральна үтэгжүүлгэ… …айшээгүүд...

…йфонг общинын газарые … хаха зүhэн гаранхай. Энэ … бүлэг тосхонууд хам… нэгэ кооператив боло… …үнинэй. Орон соогоо эгээн … гэжэ тоотой. Арбаад жэ… …саана энэ кооперативта со… …ьетнам хани барисаанай … олгогдоhон юм. Респуб… кооперативуудай дундахи … мүрысөөндэ хододоо … түрүү hуури эзэлжэ яба… …раа баhал холо, ойгуур …адаг.

… бороодо бага баларад … иимэ уряа кооперативай …ениин байшангай үүдэндэ …шабди: «Фронт ошоходо… болохо. Шиниин эгэшэ, дүү… …эрэ ажаллаха!» Зүб даа, … эндэhээ холо бэшэ. Той… …хуу фронт. Эндэ, 17-… параллельhээ оройдоол 20 … газарта, дүрбэн жэлэй … соо таhалгаряагүй дайн …кол байгаа.

— Иимэшье оршон байдалда … кооператив хүгжэнэ, хү… …но,— гэжэ общинын пар… эмхиин секретарь Во … И хөөрэнэ.

…дэ Во-той ябажа коопера… ажахые хараад, үндэр ко… пальмануудай hүүдэртэ …жа hуубабди. Тээ саана… үнөөхи hубагай сэнхир хү… …рган дээрэ үдын наран … алтаяа сасана. Во паль… …сурагар ута эшые эльбэхэ…

— Эдэ мододые арбан жэлэй саана совет залуушуулай делегациин гэшүүд hуулгаа hэн — гэжэ хөөрэнэ. — Америкынхидэй бомбоёо хаяжа эхилhэн 1964 ондо пальманууд түрүүшынхеэ үрээ үгэhэн юм.

Во яаралгүйгөөр, hулахан хоолойгоор хөөрөөгөө үргэлжэлүүлбэ. Нюур шарайень харахада, энеэжэ байханъ ехэл хомор. Арьягар гарнуудайнь альган холонхой. Наранда ангажа сайhан гимнастеркын үргэн энтэй бүhэдэ ташуур буу hэнжэлзэнэ. Яахабши даа, дайнай үе, хилэ хажууда... Во Кхак И энэл нютагта түрэhэн, үдэhэн намтартай. Партиин зэргэдэ — хорин жэл. Армида алба хээ. Һураа. Американ түримхэй шуүлтэй эхилhэн дайнай жэлнүүдтэ хүдөөгэйнгээ партийна эмхиие таhалгаряагүй толгойлно. Түрэл hууринаархиниинь Во-е Вьетнамай Демократическа Республикын Национальна суглаанай депутадаар hунгаа юм.

— Дайсадай ушаруулhан гай гасалангые бидэ мартахагүйбди,— гэжэ Во хөөрэнэ. — Һүүлэй жэлнүүдтэ американ самоледууд гурбан мянга шахуу манай общинада добтолоо. 300 шахуу гэр, hургуулиин 10 байшан галдаа, ажахын барилганuудые, саад болон огородоймнай хахадые үгы хээ... Тиигэбэшье hаань, түрэл общинаяа орхижо ошоогүйбди.

Общинын клуб соо кооперативай туг харааб. Тэрээндэ зургаан орден хадаатай. Дайшалхы габьяагай, ажалай алдар солын зургаан тэмдэг. Дайфонгын түрүү хүнүүдэй дүрэ зурагууд ханаарнь үлгөөтэй. Тэдэнэй дундаhаа кооперативай түрүүшын түрүүлэгшэ, ДРВ-гэй Ажалай баатар Нгуен Нгок Ан гэгшын дүрые анхараабди. Алтан гартай, ажалша бэрхэ, арад зондоо хүндэтэй энэ хүн хүршэ провинцида эльгээгдээд, тэндэхи нэгэ гээгдэнги ажахые толгойлно.

Дайфонгые хамтын ажалай аша үрэ мэдэрhэн, мянган хүнhөө бүридэhэн эбтэй нэгэ бүлэ гэхэдэ алдуу болохогүй. Эдэнэр барайгар, овощ ургуулдаг, гахай болон гэрэй шубуу үдхэдэг юм. Хэдэн арбаад гектар газар дээрэнь жэмэстэ модод таригданхай. Модо бэлэдхэгшэдэй, загаhашадай артельнүүд бии. Дайнай иимэ хүшэр саг байгаашье hаань, барайгарайнь ургаса жэл бүри дээшэлнэ. Мүнөө гектар бүриhөө табан тонноhоо доошо бэшэ ургаса хуряажа абаха зорилго табигданхай.

Гайхамшагта баатарлиг ажал хэрэгүүд тухайгаа Дайфонгын хүн зон ямаршьеб онсо бэшэ, харин юрын юумэн шэнгеэр хөөрэлдэдэг юм. «Бүхы орономнай, арад түмэмнай иимэ оршон байдалда ажаhууна ха юм. Бидэ тусгаар зон бэшэ ха юмбибди» гээд 70 наhатай загаhашан Фам Он гайхангаар ярина. Айха гээшые мэдэхэгүй энэ үбгэн ракетэнүүдэй хажуугаарнь тэhэржэшье байхада, сампан онгосоёо шадамараар залажа, хүүгэдые абарhан, зенитчигүүдтэ hомо абаашажа үгэhэн юм.

Дайфонг общинынхин басагадай командир Чан Минь Хюэ гэгшын нэрые хүндэтэйгөөр дурдана. Энэ эдир пулеметчица «Фантом» гэжэ американ хоёр харсагые буудажа унагааhан габьяатай. Дайн соо алуулхашье ушар гарадаг ааб даа. Бомбын тэhэрhэнэй hүүлдэ нютагайнгаа зониие абаржа ябаhаар Фан Тхи Дьем алдалhан байгаа. Доогуур ниидэжэ ябаhан «Скайрейдер» самоледые буудажа унагааhан hургуулиин hурагша Фам Тэн алуулшоо. Эндэхи таряашад баатар габьяа гаргаhан нютагаархинаа хэтэ мүнхэдөө мартахагүйл. Пионернүүд тэдэнэй хүүрэй дэргэдэ сбороо үнгэргэдэг, аха болон эгэшэнэрэйнгээ нэрэ хүндые алдахагүйбди гэжэ шахаа тангариг үгэдэг байна.

Мүнөө Дайфонгын таряашадта илангаяа тухашаралтай жэл боложо байнхай. «Полинуудые уhалдаг haлaa hубагуудайнгаа системые шэнэлэн hэргээгээбди»,— гэжэ кооперативай түрүүлэгшын орлогшо Ныу хөөрэнэ. Даамбыень бэхилээ. Загаhа үсхэхэ арбаад шахуу сөөрэмүүдые тогтоогоо. Модо отолдог ажалдаа онсо анхарал хандуулна. Юуб гэхэдэ, гэр байра хододоо хэрэгтэй бшуу. Советскэ Союзhаа, бусад социалис оронуудhаа ерэжэ байдаг хүдөө ажахын машина, электронасосууд болон бусад техникэ эдэ бүхы ажалыень хурдадхаха арга олгоно.

— Манай кооператив советвьетнам хани барисаанай нэрэ дэмы нэрлүүлжэ ябаhагүй,— гэжэ хахасаха дээрээ Ныу хэлэбэ. — Совет ороной хани халуун талархал, туhаламжые хододоо мэдэржэ байдагбди. Тиимэл хадаа социализмын замаар дабшажа, американ дээрмэшэдые илаха байhандаа батаар этигэнэбди.

В. КАРПОВ.
АПН.

Ханой—Москва.

ЧССР. Моравиин областиин Адамов хотодохи полиграфическа түхеэрэлгэ бүтээдэг заводой продукци дэлхэйн 70 гаран оронуудта эльгээгдэдэг. Советскэ Союз хадаа тус предприятида эгээн лэ ехэ захил хэдэг байна. 1972 ондо Советскэ Союз эндэhээ 2 миллион 600 мянган түхэргэй продукци абаха.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: СССР-тэ эльгээгдэхэ «Доминант» гэжэ барлан хэблэдэг машина хабсаргагдажа байна.

ЧТК—АПН-эй фото.

СОЁЛОЙ ХОЁР ЖЭЛЭЙ ДОБТОЛГО

ХҮДӨӨ ТОСХОНУУДНАЙ ХҮГЖЭН ҺАЛБАРАГ ЛЭ!

(Түгэсхэл. Эхининь 3-дахи нюурта).

соо шаагдажа, гуталаа гээжэрхихэеэ һанадаг.

Хэжэнгын сельсоведэй гүйсэдком энэ һууринниие оройдонь мартажархёо гээшэ ха.

Тосхоной түхэл шарайе болбосон түхэлтэй болгохо тухай соёлой хоёр жэлэй добтолгыншье соносхогдоод байхада, хубилһан, урагшаа ябаһан юумэн үгы даа.

Ушхайта һууринһаа урагшаа холо бэшэ Шулуун фермэдэ аяар 16—17 айл һуудаг. Анхандаа колхоз байхада, энэ фермэдэ шэнэ гэрнүүд баригдаһан юм. Харин мүнөө тэдэ байранууд хуушаржа, дээрэһээ дуһаалдаг, һалхин тэрэ зандаа ородог болошонхой. Улаан булан гэжэ эндэ үгы.

Тосхонуудай барилганууд тухай артусхай түсэб, схемэ гэжэ үгы. Гансал Могсохон, Эдэрмэг, Ородой адаг тосхонуудай барилгын проект бии нэрэтэй юм. Теэд аймагай бэшэ һууринуудай барилганууд ямараар хэгдэнэ гэжэ һананат. Хүн бүхэн дайралдаһан, дуратай газартаа гэр барижа, бууса түхеэрнэ. Заримдаа үйлсэ, гудамжын хаагуурша гараһыень мэдэхэгүйш. Зунай үедэ үйлсөөр дүүрэн мал адууһан, шэбхэ шабааһан. Иимэ тосхонууд аймаг дотор яаһан олон бэ? Жэшээлхэдэ, Хөөрхэ, Ушхайта, Красный Яр, Булаг, Үлзытэ, Загаһатаар ябахада, иимэ байдал үзэгдэнэ. Тиигээд энэ нэрлэгдэһэн һууринуудта һүүлэй 3—4 жэлэй туршада нэгэшье модон һуулгагдаагүй, үйлсэнүүдтэнь зайн гэрэл оруулагдаагүй байха юм.

Аймагай түб Хэжэнгэ тосхон тухай хэдэн үгэ хэлэе. Һүүлэй жэлнүүдтэ энэ тосхондо олон барилга бодхоогдоһон ааб даа. Энэнь һайшаалтай. Зүгөөр олон гудамжа үйлсэнүүд мүнөө болотор гэрэлтүүлэгдээгүй байһаар. Иланхаяа Колхозная, Пионерская, Кооперативная, Островская гудамжануудаар ябабал, һүниин сагта абаһаар лэ төөрихэт. Аймагай больница багта нобшо ноохой сугларшанхай. Ариг сэбэрые, элүүр энхые сахидаг газар гэжэ һанахаар бэшэ юм. Тиихэдэ Хэжэнгын урда Заречная үйлсөөр ябаад үзэгты. Машинануудһаа байха, гэнжэтэй тракторай энээн руу гарахань бэрхэтэй. Энэ гудамжада ногоорхо нэгэшье модо харахагүйт.

«Хэжэнгын гол» гэһэн аймагай газетын редакцида гомдол-бэшэгүүд орожол байдаг. Энэ юуб гэхэдэ, аймагай түбтэ базаар гэжэ байхагүй. Хуушан базаарайнь сарай голой үертэ абтажа унаа. Мяха наймаалагшад газаа, уһанай эрьедэ түгсүүлнүүдые табяад, арһан дээрэнь гэхээр малай мяха сабшажа байдаг. Харахада даншье һаа аягүй.

СОЁЛОЙ ГУЛАМТАНУУД ТУХАЙ

РЕСПУБЛИКА доторнай соносхогдоһон соёлой хоёр жэлэй добтолгын шухала зорилгонуудай нэгэн юуб гэхэдэ, соёл культурые саашаданъ улам дээшэлүүлхэ хэрэг болоно бшуу. Теэд Хэжэнгэдэхи соёлой гуламтануудай ажал ямараар табяатайб?

Ажалшадые соёлой талаар хангалга гээшэ тон шухала хэмжээ ябуулгануудай нэгэн болоно. Үбһэ, таряа хуряалгын үедэ агитбригада ажахынууд дээгүүр ябаа гү? Үбһэ хуряалгын үедэ соёлой таһагай дэргэдэ эмхидхэгдэһэн агитбригада эндэ тэндэ харагдаа болоһон аад, мүнөө тэрээн тухай абяаншьегүй. Үнөөхи «Ургы» гэһэн суута хоороймнайшье һураг замхашанхай. Тиихэдэ аймагай библиотекынхид таряа хуряагшадта нэгэшье дахин ошожо, ном һудар хубаагаа, уншуулаа гү? Үгыл даа, үгы.

«50 лет Октября», «Первомайский», Хэжэнгын совхозуудаар ябахада, аймагай соёлшодые хараахаһаа бэшэ юумэ дуулахагүйт.

«50 лет Октября» совхозой отделени —Ород һууринда ошоходо, гансал киноһоо бэшэ юумэ үзэдэггүйбди гэжэ тэндэхид гомдохо юм:

— Агитбригада тухай юун гэжэ асууна гээшэбта? Тэрээнһээ байха хилээмэмнайшье асарагданагүй. Үнгэржэ ерэхэдээ, Улаан-Үдэһөө, Хориһоо хилээмэ зөөхэ болонобди.

— Клубнайшье гэжэ даа. Зундаа хони ямаанай тиирэдэг газар. Хаа-яа кино хараа бологшобди. Уран һайханай бүлгэм гэнэ гүт? Мартажархинхай агшабди...

Соёлой гуламтанууд Хэжэнгэдэ хэр баригданаб? Энээн тухай дээрэ дурдаа һэмди. Ушхайтада хүдөөгэй клуб нээгдэхэ аад, мүнөө болотор үгы һэмнай. Тиихэдэ Чисаанын совхоздохи хуушан дасан соо байдаг клубшье тухай олые хэлэһэнэй хэрэггүй. Аяар үни хада, хубисхалай урда баригдаһан дасангай гэр мүнөө болотор ямар болоо гэжэ һананат? Хөөрхэ, Леоновко, Красный Яр, Загаһата, Иннокентьевкэ һууринуудай клубууд муудажа хуушаршоо. Тэдээндэ заһабари хэрэгтэй. Теэд энэ талаар үшөө юуншье хэгдээгүй байна бшуу.

***

Соёлой добтолгын хоёр жэл— иимэ ехэ хэмжээ ябуулгын соносхогдоод байхада, хэжэнгээрхинэй энэ талаар хэхэ юумэн айхабтар ехэ болоно. Ажахын хүтэлбэрилэгшэд, сельсоведүүдэй гүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэр, парткомуудай секретарьнар барилгын организацинуудта хамаг гэм зэмэеэ тохожорхёод байнгүй, тосхон һууринуудайнгаа түхэл шарайе болбосон түхэлтэй болгохын түлөө оролдохо, тэмсэхэ сэхэ уялгатай болоо ха юм. «Хэлэхэдэ бэлэн, хэхэдэ гайтай» гээд арад зон хэлсэдэг. Үнэн дээрээ үгэ хэлэн хэһэн хэрэг хоёр сугтаа ябабал, ямар һайн байха һэм!

Ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй гүйсэдком эдэ бүгэдэ дутуу дунданууды хараадаа абажа, Хэжэнгэ нютагай тосхон, һууринуудай соёл культурые дээшэлүүлжэ, түхэл шарайень болбосон түхэлтэй, гоё һайхан болгожо, соёлой хоёр жэлэй добтолгодо шэнэ хүсөөр оролсог лэ!

Бүри дээрэ дурсагдаһан, дүрбэн жэлэй туршада хэгдэһэн соёлой гуламтануудай барилганууд хадаа үшөөл бага, «далайда дуһал» болоно ха юм. Олониитые соёлой энэ добтолгодо хабаадуулжа, хүдөө тосхон һууринуудай түхэл шарайе болбосон түхэлтэй болгохо, ногооруулха гээшэмнай Хэжэнгын партийна, советскэ, ниитын эмхинүүдэй нэн түрүүшын уялгануудай нэгэн, республикынгаа тогтосгдоһоор 50 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха, КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхэ хэрэг байна бшуу.

Хүдөө тосхонууднай хүгжэн һалбараг лэ!

Г. ДАШАБЫЛОВ,
манай корр.

«ЭХЭ-ГЕРОЙ» ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОГДОБО

Арба, арба гаран үхибүүдые түрэжэ хүмүүжүүлһэн эхэнүүдтэ «ЭХЭ-ГЕРОЙ» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ «ЭХЭ-ГЕРОЙ» гэжэ орден, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй грамота барюулгатайгаар 1971 онойнгоо сентябриин 30-най Указаар СССР-эй Верховно Соведэй Президиум олгобо. Тэрэ тоодо БУРЯАДАЙ АССР-һээ:

1. ДАРМАЕВА Тогошо Шагдуровнада—Захааминай аймагай «Коммунизмын зам» колхозой гэшүүндэ.

2. КУЗНЕЦОВА Антонида Васильевнада— Хяагтын аймагай Харанхы тосхоной гэрэй эзэн эхэнэртэ.

УЛАСХООРОНДЫН МҮРЫСӨӨ...

Һур харбалгаар Улаан-Үдэ хотодо эхилһэн уласхоорондын мүрысөөндэ Монголой Арадай Республикын, Казахай ССР-эй, Агын национальна округой эрхим спортсменүүд ерэһэн байгаа.

Мүрысөөнэй түрүүшын үдэр команда бүхэнэй спортсменүүд «М-1» гэһэн упражнени гүйсэдхөө. 90 метрэй зайда үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ СССР-эй спортын мастер (Ага) Дандар Дансаранов 64 очко абажа, түрүү һуури эзэлбэ. Мүн МНР-эй спортын мастер иимэ амжалтатай хоёрдохи һуури эзэлнэ. 49 очкотой болоһон Буряадай АССР-эй командын түлөөлэгшэ, спортын мастерта кандидат Аркадий Бутхаев гурбадахи һуури эзэлбэ.

Удаадахи мүрысөөнүүдтэ Дандар Дансаранов дахинаа шалгаржа, дүн хамтадань 248 очкотой, бэшэнээ холо ахижа гараа. 232 очко абаһан МНР-эй түлөөлэгшэ Чимэд хоёрдохи һуурида гараа.

70 метрэй зайһаа эхэнэр харбагшадай дундаһаа Агын национальна округой түлөөлэгшэ Галина Архипова 249 очко абажа, түрүү һуури эзэлһэн байна. Манай командын түлөөлэгшэ, мастерта кандидат Люба Раднаева хоёрдохи, МНР-эй түлөөлэгшэ Батхуу Сумьяа гурбадахи һуури эзэлбэ.

Эрэшүүлэй дунда 70 метрэй зайда үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ Гандбал Чимэд эрхимлэжэ, МНР-эй командада шухала очко асарһан байна. Эндэ Агын национальна округой түлөөлэгшэ, СССР-эй спортын мастер Дандар Дансаранов эрхимлэгшэһээ гурбахан очкогоор гээгдэжэ, хоёрдохи һуурида гараа.

60 метрэй зай. Эхэнэрнүүдэй дунда энэ зайда үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ Галина Архипова (Ага) 269 очко абажа эрхимлэһэн байна. Удаадахи хоёр һуури Дынжу Очирова (Улаан-Үдэ), Жавзмаа Нямжав (МНР) эзэлбэ.

Дээрэ дурсагдаһан хоёр мүрысөөндэ Казахай ССР-һээ ерэһэн һур харбагшадай эхэнэр, эрэшүүлэй команда бираагүй.

Мүрысөөнэй хоёрдохи үдэр, 30, 50 метрэй зайда һонирхолтой тулалдаан болоо. Эндэ Галина Архипова дүн хамтадань 36 годлёор хоёр зайда мүрысэхэдөө, хоюуландань эрхимлээ. Тэрэ 30 метртэ 317, 50 метрэйхидэ — 216 очко... хоёр үдэрэй туршада дүн хамтадань 105... абажа эрхимлээ. Эрэшүүлэй дундаһаа хоёр... дүн гаргахада, Дандар Дансаранов эрх... 1128 очко абаһан байна.

Хоёр үдэрэй туршада үнгэргэгдэһэн мү... нэй дүн гаргахада, Буряадай АССР-эй сул... дамал команда 5340 очкотой, түрүүлж... Хоёрдохи һууриие Монголой Арадай Респу... команда эзэлнэ. МНР-эй түлөөлэгшэ... 5197 очкотой болонхой. Казахай ССР-эй... 4970 очкотой, гурбадахи һуурида гараа.

Мүрысөөн үшөө хоёр үдэрэй турш... гэгдэхэ юм.

Н. ИВАН...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: МНР-эй спортын масте... Гамболд мүрысөөнэй урда тээ. Буряадай А... командын түлөөлэгшэ Александра Дьяко... рысөөндэ.

А. ИСТОМИНОЙ ф...

ФУТБОЛ

ЭЭЛЖЭЭТЭ ЗАМДАА МОРДОБО

Манай «Сэлэнгэ» командатай харюугайнгаа наада үнгэргэхөөр ерэһэн Новосибирскын футболистнууд хэр угһаа наадан бүхэнөө һайнаар үнгэргэдэг команда гэжэ суурхаһаар. Урдандаа Новосибирск хотын командада тэндэхи сэрэгэй округой футболистнууд наададаг байһан. Мүнөө Дзержинскэ районой «Дзержинец» команда энэ жэлһээ Новосибирск хотын нэрэ солые хамгаалжа ябана. Энэ командые РСФСР-эй габьяата тренер В. С. Фомичев ударидажа, хүмүүжүүлжэ ябана. Урдань нүхэр Фомичев Барнаулай «Темп» командые 14 жэлэй туршада ударидажа ябахадаа, яһала һайн үрэ дүн туйлаһан юм. Дурсагдагша командын футболистнууд энэ жэлдэ үнгэргэгдэһэн 33 наадаһаа юһыень шүүгээд, долооптойнь тэнсээд, 17 командадань шүүгдээд ябана. Ээлжээтэ наадануудаа Алас-Дурна зүгэй хотонуудай футболистнуудтай үнгэргэхэдөө, эдэнэр Шэтын, Благовещенскын командануудтай тэнсэһэн, Ангарскын футболистнуудта шүүгдэһэн байна.

«Сэлэнгэ» команда хабар эдэнэртээ айлшалхадаа, 1:4 гэһэн тоотойгоор шүүгдэшоод ерэһэн байгаа. Зүгөөр уржа үдэшэлэн өөрынгөө стадион дээрэ айлшадтайгаа наадахадаа, «Сэлэнгэ» командын футболистнууд харюугаа абахын түлөө яһала оролдолго гаргаһан байна.

Нааданай түрүүшын хахадта «Сэлэнгэ» командын футболистнууд олон удаа айлшадайнгаа воротада хүрэжэ ерэбэшье, амжалта туйлажа ядаба. Эндэ айлшадай футболистнууд манай командын добтолгодо орохотой зэргэ бултадаа воротагаа үсэд нэтэрүүгээр, һайнааршье хамгаалжа гарана. 45 минутын туршада добтолһон «Сэлэнгэ» командын футболистнууд тоо нээнгүй, амаралтада гараһан байгаа.

Нааданай хоёрдохи хахадта Улаан-Үдын футболистнууд гушаад минутын туршада айлшадайнгаа хамгаалгые дабажа ядаа. Эндэ «Дзержинец» командын хамгаалагшад Колбасин, Ефимов, Мельников болон бусад аргагүй бэрхээр воротагаа хамгаалжа, стадиондо сугларагшадта һайшаагдана. Манай футболистнууд налад минутын туршада добтолходоо, углууһаа аяар 14 дахин бүмбэгэ сохиһон байна. Тиихэдээшье тоо нээжэ шадабагүй.

Нааданай эхилһээр 82-дохи минутын ябажа байхада дахинаа добтолгодо ороһон «Сэлэнгын» футболистнууд одоошье зориһондоо хүрэжэ, стадиондо сугларагшадые баясуулба. Энэ бүмбэгые манай командын Анатолий Михновой дамжуулхатайнь зэргэ добтологшо Юрий Калашников сохижо оруулаа бшуу. Амжа... зоригжоһон «Сэлэнгын» фу... стнууд үшөө шангаар доб... оробо. Талмайн зүүн захаа... шаа гараһан Михнов үшөө... бүмбэгэ айлшадай ворота... дамжуулба. Энээндэ үрдиһ... ...эн Николай Дорофеев хо... бүмбэгэ айлшадай ворота р... хижо оруулба. Айлшадай фу... листнууд эндэ харюугай бү... сохихоор хэды һэдэлгэ гарг... һаа, амжалта туйлангүй, уу... гаяа түгэсхөө.

Өөрынгөө стадион дээрэ... уулзалга үнгэргэһэн манай... лэнгэ» команда дүн хам... 57 очкотой болонхой, эз... уулзалгануудаа Сибириин... городуудаар үнгэргэхэ болон... Түрүүшынгээ наада октяб... 11-дэ Павлодарай «Трактор»... мандатай үнгэргэхэ юм. ... риин 15-да Целиноградай ... мо», октябриин 19-дэ Усть-К... ногорскын «Восток», октя... 23-да Семипалатинскын ... так» командануудтай наа... байна. Энэ жэлэй һүүлш... наадануудые үнгэргэхөөр ээл... даа мордоһон «Сэлэнгэ» ко... дадаа амжалтатай ябажа ер... ень хүсэе.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ХИЛЫН СААНАҺАА

БАЯРТА УГТАМЖА

УЛААН-БААТАР. ТАСС). Совет искусствын түлөөлэгшэдые Монголой ниислэл алтан намарай урин нараар, сэсэгүүдээр, хүн зоной хүхюун баяр, амаршалгаар октябриин 5-да угтаба. Монголдо үнгэргэгдэхэ совет культурын үдэрнүүдтэ хабаадахаяа СССР-эй культурын министрэй орлогшо В. И. Попов толгойлогшотой совет делегаци эндэ ерэбэ. СССР-эй Ехэ театрай, Пятницкиин нэрэмжэтэ РСФСР-эй арадай ород хоорой, СССР-эй гүрэнэй циркын, «Бахор» гэжэ Узбегэй арадай хатарай ансамблиин болон бусад мэдээжэ коллективүүдэй бүлэг артистнууд делегациин бүридэлдэ ороно.

Гэшүүдэйнь тоо нэмэнэ

БОНН. (ТАСС). ФРГ-гэй томохон промышленна район болохо Северный Рейн-Вестфалия гэжэ газар нютагтахи Германиин Коммунис партиин гэшүүдэй тоо толгой мянга шахуу хүнөөр нэмэбэ. Мүнөө үедэ тэдэнэй тоо толгой 12 мянганһаа үлөө. Энэ газар нютагай томо томо предприятинууд дээрэ 1871 оной туршада ГКП-гэй шэнэ шэнэ эмхинүүд байгуулагдаа.

Һунгуулиин шэнэ хуули

ДАМАСК. (ТАСС). Нютагай соведүүдтэ һунгалта хэхэ тухай шэнэ хуули Сиридэ толилогдобо. Энэ хуулиин ёһоор, Сириин Араб Республикын 18 наһа хүрэһэн бүхы эрхэтэд һунгалтада хабаадаха болоно. Нюусаар дуутаа үгэлтын гурим баримталан һунгалтанууд хото, хүдөө нютагуудта үнгэргэгдэхэ байна.

У. Роджерсын хэлэһэн үгэ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). ООН-ой Генеральна Ассамблейн пленарна заседани дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, США-гай гүрэнэй секретарь Уильям Роджерс Америкын Холбоото Штадуудай гадаадын политикын гол шэглэлнүүд дээрэ тогтобо.

Ядерна буу зэбсэгтэй дэлхэйн эгээн томонууд хоёр гүрэн болохо США Советскэ Союз хоёрой хоорондохи харилсаан хадаа эб найрамдал хангалгын шухала үндэһэн мүн гэжэ У. Роджерс мэдүүлээ. Энэ талаар СССР США хоёрой хоорондо һүжэржэ болохо ядерна дайнай аюулые бага болгохо тухай, тэрэшэлэн СССР—США гэһэн сэхэ холбоое һайжаруулха тухай хэмжээ ябуулгануудые хараалһан хэлсээнүүдтэ һаяхан гараа табигдаһан ушар гүнзэгы удха шанартай гэжэ Роджерс тэмдэглээ.

Гэбэшье ойро һаяын сагта Советскэ Союз Холбоото Штадууд хоёрой зүришэлдөөн усадхагдаха гэжэ найдаһанай хэрэггүй гээд США-гай гүрэнэй секретарь үтээе үргэлжэлүүлээ.

Баруун Берлин тушаа баталагдаһан дүрбэн талын хэлсээе Европодо эб найрамдалай, харилсаа холбооной хэрэгые бэхижүүлхэ найдамтай зам нээһэн алхам гэжэ У. Роджерс тоолоо. Эдэ бүгэдэ хадаа аюулгүйн, харилсаа холбооной асуудалаар бүхэевропейскэ зүблөөе зарлалгые хүнгэдхэхэ гээд тэрэ һанамжалаа.

Буу зэбсэг хуряалгаар бүхэдэлхэйн конференци зарлаха тухай дурадхалда США найдал багатайгаар хандана гээд Уильям Роджерс хэлээ.

Дүтын Зүүн зүгтэ тохёолдоһон байдал тушаа тогтохо зуураа, гүрэнэй секретарь Тель-Авивай засагаархидые үмөөрхэ һэдэлгэ хээ. Эзэлээд байһан хариин газарһаань Израилиин сэрэгүүдые гаргаха тухай эрилтэһээ арсахыень араб оронуудые У. Роджерс уряалаа.

Р. Барцель—ХДС-эй түрүүлэгшэ

СААРБРЮККЕН. (ТАСС). ХДС-эй эндэ болож байгаа съезд Р. Барцелиие партиин шэнэ түрүүлэгшээр һунгаба. ХДС-эй урдын түрүүлэгшэ Кизингерые Барцель энэ тушаалдань халаха байна.

ХАРХИС ХУУЛИИН ҮНДЭҺӨӨР

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Американ докернуудай буһалгаа болюулха зорилгоор хүдэлмэришэн ангида эсэргүү Тафт-Хартлиин хархис хуули хэрэглэхэ гэһэн шиидхэбэри президент Никсон абаба. Хэблэлэй талаар Сагаан байшангай түлөөлэгшэ Зиглер гэгшэ энээн тухай мэдүүлээ.

А. САДАТ — ПРЕЗИДЕНТНЭРЭЙ СОВЕДЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ

КАИР. (ТАСС). Египедэй Араб Республикын президент Анвар Садат Араб Республикануудай Федерациин президентнэрэй соведэй түрүүлэгшээр һунгагдаба.

Египедэй президент Анвар Садат Сириин президент Хафез Асад болон Ливиин революционно Соведэй түрүүлэгшэ Муамар Каддафи гэгшэдэй хабаадалгатай ФАР-ай президентнэрэй соведэй түрүүшын заседани дээрэ ФАР-ай президентнэрэй соведэй түрүүлэгшээр һунгагдаа.

Соведэй гэшүүд Араб Республикануудай Федерацида конституционно ёһоор тангаригаа үгөө.

Хуурмаг һунгалтын дүн

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Полицинхидэй хашалта доро, Сайгоной засагаархидай бүдүүлиг мэхэтэ ябуулгануудта тушэглэн үнгэргэгдэһэн Урда Вьетнамай «президентые һунгалга» гэдэг хии хооһон шууяанай дүнгүүд американ буржуазна хэблэлэй зүгһөө дэмжэлгэ абаагүй. Тхиеу гэгшые дахин президент болгон һунгаһан ушар хуурмаг ябуулгануудай хойшолон гэжэ американ бүхы корреспондентнүүд мэдэрнэ.

Засагаархидай шанга хэмжээ абажа байгаашье һаань, хархис, арадта эсэргүү засагые буруушааһан олон зоной хабаадалгатай жагсаалнууд Урда Вьетнамай олонхи районуудта болоо.

Жэшээлхэдэ, Сайгондо илангаяа хүлгөөтэй байгаа. Демонстрацида гараһан зондо эсэргүүгээр полициин хүсэнүүд буу зэбсэг хэрэглээ, олон зон түрмэдэ хаагдаа.

Президент Макариосай мэдүүлгэ

НИКОЗИ. (ТАСС). Кипр Республикын президент Макариос хэблэлэй түлөөлэгшэдтэй хөөрэлдэхэ зуураа, аралай элдэб районуудта генерал Гривасай (Гривас — Кипрые Грецитэй нэгэдүүлхын түлөө оролдолго гаргадаг отставкада гараһан генерал) нэрэһээ шэнгеэр, тэрэшэлэн тэрэнэй заабариин ёһоор гэһэншүүгээр зэбсэгтэ отрядууд байгуулагдана гэжэ мэдүүлээ.

Эдэ ябуулгануудай Кипрэй национальна хэрэгүүдтэ аюултайе тэмдэглэхэ зуураа, президент иигэжэ хэлээ: Хуулиар хараалагдаагүй зэбсэгтэ бүлэгүүдые эмхидхэлгэ хадаа доторой фронтын хүсэнүүдые һулаpуулна. Иимэ бүлэгүүдэй ажал ябуулгаһаа уламжалан, Кипр дээрэ граждан дайн һүжэржэ магадгүй.

Англиин засагаархидай хорото аашанууд шүүмжэлэгдэнэ

ЛОНДОН. (ТАСС). Англиин парламентын общинануудай палатын гэшүүн лейборист Фрэнк Оллаун Англиин гадаадын хэрэгүүдэй болон холбоото нацинуудай хэрэгүүдэй талаар министр А. Дуглас-Хьюм гэгшые тушаалһаань буулгаха тухай эрилтэ табиһан үгэ хэлэбэ. «Эб найрамдал хамгаалха лейбористска нүхэсэл» гэһэн бүлгэмэй Брайтонда эмхидхэһэн митинг дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, «А. Дуглас-Хьюм Европын гүрэнүүдэй буу зэбсэг хуряалгада, аюулгүйн болон харилсаа холбооной асуудалаар бүхэевропейскэ зүблөө зарлалгада һаад хэдэг» гол нюур мүн гэжэ тэрэ тэмдэглээ. «Зүүнэй болон баруунай гүрэнүүдэй хоорондо шахардуу байдал һулаpуулха бодото арга боломжын бии болоод байһан мүнөө үедэ Соведүүдтэ даншье һаа эсэргүү бодол баримталдаг Дуглас-Хьюм гадаадын хэрэгүүдэй министрэй тушаалда яашье таарахагүй байна».

Совет дипломадуудта, совет бусад эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдтэ эсэргүү хэмжээнүүдынь «баруунай болон зүүнэй гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаае һайжаруулха зорилготой» гэһэн министрэй үгэ хуурмаг гээд Ф. Оллаун хэлээ.

Сенадай шиидхэбэри

ВАШИНГТОН. (ТАСС). США-гай Лаосто хэжэ байгаа сэрэгэй ябуулгануудые, тэрэ тоодо США-гай Түбэй тагнуулай управлениин нюуса үгэсөөнүүдые зарим тэды хизаарлаха тухай резолюциие американ сенат дэмжэбэ. Энэ орондо Холбоото Штадуудай сэрэгэй гаргашые 350 миллион долларһоо дээшэ гаргахагүй гэһэн сенатор Саймингтоной дурадхалые американ сенаторнууд 67 дуугаар баталан абаба. 11 сенатор буруушаажа дуугаа үгөө.

Зүгөөр сенадай энэ шиидхэбэри имагтал Пентагоной хуурай газарта хэдэг сэрэгэй ябуулгануудта хабаатай байна гэжэ шэнжэлэгшэд тэмдэглэнэ. Энэ шиидхэбэри американ агаарай хүсэнүүдэй Лаосые бомбодолгодо хабаагүй.

ПРАВДА БУРЯ...

Нэгэдэхи хуудаһанда: ...риин хубисхалай хүндэлэл... ниитэ гаршаг доро инфор... «Оньһото техникээр һайса... һаншье һаа...» — В. ... статья. Хүдөө ажахын ... ТАСС-ай һүүлэй мэдээсэлнүү...

Хоёрдохи хуудаһанда: «... скэ хүдэлмэри нарижуулан ... руулха» — Н. Моревой ... З. Шамколовичой «Обеос... һайжаруулхаар саг ерэә... статья.

Гурбадахи хуудаһанда: ... гаа эрхилэлгын шухала ас... сэл» — А. Адониной стать... саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: ... тагай һонинууд. Соносхол...

ЭНХИР КРАН

МОСКВА ХАРУУЛНА: ... спортын дневник. 18.30 — ... 19.30 — орон доторх... 19.50 — «Яагаад хаана... болохобиб» гэһэн ГДР... һайханай фильм.

УЛААН-ҮДЭ ХАР... 21.00 — телепанорама. 21... «Буряадай оперо, балет... сезон» гэһэн дамжуулга. ... **ХАРУУЛНА:** 22.30 — ... арадуудай ленинскэ ... гэһэн дамжуулга. 23.00 ... церт. 23.00 — «Время» ... лэй һонинной программа. ... хоккей. Эндэ СКА (Ле... «Спартак» (Москва) ко... дай наадан харуулагдана.

ОКТЯБРЬ ҺАРЫН САГАЙ УЛАРИЛ

Сентябрь һарын һүүлшын арбаад хоногой туршада республикын ажахынууд үбһэ, таряа, хартаабха хуряалгаа үргэлжэлүүлһэн байгаа. Һарын туршада сагай уларил нэгэ жэгдэ хэм соогоо байһан. Тингэһээр гэнтэ республикын урда аймагуудта хэзээ хэзээнэйхиһээ эртэ «алтан намарай» амисхал үзэгдэһэн байха юм. Тиибэ ябашье һаань, тэндэхи ажахынууд таряа хуряалгаа эдэ үдэрнүүдтэ шамбай түргэнөөр ябуулжа байнхай.

Сагай уларил октябрь һарада ямар байха хаб гээд хаража үзэе.

Октябрь—намарай дунда һара. Тиимэһээ энэ һарада наран һулаар шаража эхилдэг, үдэр богони болодог гээшэ. Зарим жэлнүүдтэ энэ һарын туршада хүйтэнэй амисхал урид ерэбэл, дулаан агаартай ниилэхэдээ гэнтэ нойтон саһаар шэдэлжэ, һалхи шуурган болоходоо, одоошье хүйтэнэй ольбон ерээ гэлсүүлдэг шуу. Одоол тиихэдэ тала дайдаар шара набша намаа тарадаг. Зарим нютагуудта байрыншье саһан ородог ааб даа. Энэл үедэ — сентябрь, октябрь һарада дунда зэргээр 9—12 градусаар дулаанай амисхал буурадаг жэшээтэй.

Байгша ондо октябрь һарада сагай уларил урда жэлнүүдэйхидэл адлирхуу байхаар хүлеэгдэнэ. Зарим нютагуудта нормоһоо 1—2 градусаар үлүү хүйтэн болоошье һаа, һарын туршада дунда зэргээр нэгэ градус дулаанһаа 5 градус хүрэтэр хүйтэрөөд абаха зэргэтэй.

Мүн һарын туршада 6—15 миллиметр хүрэтэр шииг нойтон орохоор багсаагдана.

Октябрь һарын түрүүшын арбаад хоногто илангаяа зохид үдэрнүүд үзэгдэхөөр. Энэ үе соо һүниндөө зургаан градус хүйтэн, үдэртөө 13—18 градус хүрэтэр дулаарха байна. Энэл үе соо республикын хүдөөгэй ажахынууд таряа хуряалгаяа дүүргэхэ, малайнгаа байра байдал үбэлдэ бэлэн болгожо абаха болоно.

Һарын хоёрдохи арбан хоногһоо хүйтэржэ эхилхээр хараалагдана. Жэшээнь, энэ арбан хоногто хура бороо, нойтон саһан орохо. Тиихэдэ октябриин 12-һоо 15 болотор гэнтэ хүйтэржэ, секундын 10—15 метр хүсэтэй шанга һалхин болохо. Мүн энэ үедэ һүниндөө 10—15, үдэртөө 1—6 градус хүрэтэр хүйтэрхэ жэшээтэй. Октябриин 22—25-най, һарын һүүлшын үдэрнүүдтэ яһала хүйтэн байха. Эдэ үдэрнүүдтэ зарим нютагуудта һүниндөө 15—20 градус хүрэтэр хүйтэрхэ юм.

Октябриин хоёрдохи арбан хоногһоо республикын бүхы нютагуудта хүйтэнэй амисхал орожо эхилхэ. Һарын һүүл багһаа жаахан гол горхонууд, нуур сөөрэмүүд мүльһөөр хушагдаха, ехэ гол мүрэндэ зайр ябажа эхилхэ байна.

Н. АФОНИНА,
Улаан-Үдын гидрометобсерваториин директор.

Редакторай орло...
С. С. ЦЫРЕНДОРЖ...

Буряадай АССР-эй ... хёолшодой холбоон, ... журналай редколл... дай номой хэблэл ... ряад үнэн» газетын хүд... лэгшэд хайрата хүбүүн... НАМЖАЛАЙНЬ саһаа урид наһа бар... дашарамдуулан, Буряа... мад уран зохёолшод... республикын соёл ку... габьяата ажал ябуул... Шираб Нимбуевта, гэр... хидтэнь гүнзэгы шанал... дүүлнэ.

Н-02515. Заказ №